

Parandalimi i korrupsionit mjedisor në veri të Kosovës

Antidot ndaj arkitekturës së pandëshkueshmëris

**Parandalimi i korrupsionit mjedisor në
veri të Kosovës
Antidot/Ilaç ndaj arkitekturës së
pandëshkueshmërisë
Shtator 2026.**

ABSTRACT

Veriu i Kosovës (që përfshin komunitetet e Mitrovicës së Veriut, Zveçanit, Zubin Potokut dhe Leposaviqit) përballë me sfida të veçanta në qeverisjen mjedisore për shkak të një mjedisi kompleks socio-politik, mangësive historike në administrim dhe fërkimeve institucionale.

Ky dokument paraqet një vlerësim të kornizave për mbrojtjen e mjedisit dhe ofron rekomandime për bashkëpunim rajonal drejt një qeverisjeje efektive mjedisore në nivel lokal.

Ljubiša Mijačić
MA në Studime Mjedisore

PËRMBAJTTJA

Përmbledhje ekzekutive	5
Akronime dhe shkurtesa	6
Hyrje	7
Qëllimi dhe fushëveprimi i këtij dokumenti	7
Përkufizimi Konceptual - Krimi Mjedisor	7
Përkufizimi konceptual - Korrupsioni mjedisor	8
Konteksti i veriut të Kosovës	8
Qeverisja mjedisore dhe rreziku i korrupsionit në Kosovë	9
Bazat e problemit - Konteksti i Kosovës	10
Harta e rrezikut për katër komunat	11
Metodologjia	13
Analiza e anketës	13
Hulumtim i literaturës dhe analizë ligjore	14
Anketë online – gjetjet kryesore	15
Hyrje dhe Metodologji	16
Profili Demografik i të Respondentëve	16
Gjetjet kryesore: Perceptimi dhe kërcënimet mjedisore	17
Gjendja e mjedisit	18
Kërcënime të dukshme dhe probleme thelbësore	18
Gjetjet kryesore: Korrupsioni dhe besimi institucional	18
Perceptimet e korrupsionit	19
Zona me rrezik të lartë për abuzim	19
Deficiti i besimit institucional	19
Mangësitë, kufizimet dhe vlerat e jashtëzakonshme në të dhëna	20
Rekomandime politike rezultatet të analizës së anketës	21

Analiza e peizazhit/arkitekturës legjislative të Kosovës	22
Autoriteti dhe juridiksioni i institucioneve lokale në veri të Kosovës	22
Bazat kushtetuese	23
Ligjet kornizë dhe sektoriale që u japin kompetenca komunave	23
Ligjet e integritetit dhe llogaridhënies të detyrueshme për institucionet komunale	27
Lista e institucioneve qendrore dhe juridiksioni i tyre në veri të Kosovës	29
Propozimi i Politikës	33
Vlerësimi i nevojave të platformës rajonale	33
Vizioni, qëllimi dhe objektivat	34
Baza ligjore dhe formulari	35
Struktura e qeverisjes	35
Mekanizmat kryesorë parandalues dhe zbulues	36
Marrëdhënia me institucionet qendrore	37
Udhërrëfyesi i Zbatimit (2026–2030)	38
Monitorimi, Vlerësimi dhe Treguesit	38
Analiza dhe zbutja e rrezikut	40
Përfundimi	41
Referencat	42

PËRMBLEDHJE EKZEKUTIVE

Ky dokument me propozime politikash trajton rrezikun e korrupsionit mjedisor në katër komunat veriore të Republikës së Kosovës: Mitrovicë e Veriut, Zveçan, Leposaviq dhe Zubin Potok. Korrupsioni mjedisor – keqpërdorimi i pushtetit të besuar në hartimin e politikave, licencimin, inspektimin, prokurimin dhe zbatimin e rregullave mjedisore për përfitime private – përbën një rrezik veçanërisht serioz për qeverisjen në veri të Kosovës, për shkak të legjitimitetit të kontestuar të autoritetit publik, shkëmbimit të dobët të të dhënave ndërmjet institucioneve dhe mbikëqyrjes së fragmentuar ndërmjet nivelit qendror dhe atij komunal.

Dokumenti përmban:

- a) analizën e problemit dhe hartëzimin e rrezeve të korrupsionit mjedisor në katër komunat, bazuar në hulumtimin e dokumentuar dhe analizën e anketës;
- b) analizën e gjendjes së mjedisit në veri të Kosovës dhe kontekstin e sfidave;
- c) një inventar të plotë të legjislacionit që përcakton kompetencat dhe juridiksionin e institucioneve lokale në çështjet mjedisore, bazuar në Kushtetutën e Republikës së Kosovës, Ligjin për Vetëqeverisjen Lokale (Ligji Nr. 03/L-040), Ligjin për Mbeturina (Ligji Nr. 04/L-060), Ligjin për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (Ligji Nr. 03/L-214) dhe legjislacionin përkatës;
- d) një listë të institucioneve qendrore dhe juridiksionit të tyre në veri të Kosovës, duke përfshirë Ministrinë e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPHI), Agjencinë për Mbrojtjen e Mjedisit të Kosovës (AMMK), Inspektoratin e Mjedisit, Ujërave, Natyrës, Planifikimit Hapësinor dhe Ndërtimit (Ligji Nr. 04/L-175), Agjencinë për Parandalimin e Korrupsionit, Zyrën e Auditorit të Përgjithshëm, Zyrën Kombëtare të Auditimit dhe organet e zbatimit të ligjit; dhe
- e) një propozim politikash dhe model institucional për platformën rajonale, duke përfshirë strukturën e qeverisjes, mekanizmat parandalues, udhërrëfyesin për zbatim dhe treguesit e matshëm.

Ky dokument politikash u përgatit nga Qendra e Avokimit për Kulturë Demokratike (ACDC). Pikëpamjet dhe përfundimet e shprehura në këtë publikim janë vetëm të autorëve dhe nuk pasqyrojnë domosdoshmërisht pikëpamjet e BIRN Kosova.

AKRONIME DHE SHKURTESA

Akronim	Kuptimi
APC / ACA	Agjencia Kosovare Kundër Korrupsionit, tani Agjencia për Parandalimin e Korrupsionit
OSHC	Organizata e shoqërisë civile
VNM	Vlerësimi i Ndikimit Mjedisor
BE	Bashkimi Evropian
EULEX	Misioni i Bashkimit Evropian për Sundimin e Ligjit në Kosovë
IPA	Instrumenti për Ndihmë Para-Anëtarësimi
IPPC	Parandalimi dhe Kontrolli i Integruar i Ndotjes (Ligji Nr. 03/L-043)
KA	Agjencia Kundër Korrupsionit e Kosovës (paraardhëse e APC-së)
KEPA	Agjencia e Mbrojtjes së Mjedisit të Kosovës
MAP LD	Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal (MAPLV)
MAPL	Ministria e Administratës Publike dhe Vetëqeverisjes Lokale
MESPI	Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (ish MMPH)
Memorandum Mirëkuptimi	Memorandum Mirëkuptimi
OJQ	Organizatë joqeveritare
ZAP	Zyra e Auditorit të Përgjithshëm (NACO - Zyra Kombëtare e Auditimit)
PPP	Partneriteti Publik-Privat
RMCEI	Rekomandimi 2001/331/KE që parashikon kriteret minimale për inspektimet mjedisore
MSA	Stabilizim -Asociimit midis BE-së dhe Kosovës
DET	Vlerësimi Strategjik Mjedisor (Ligji Nr. 03/L-230)
UNMIK	Misioni i Administratës së Përkohshme të Kombeve të Bashkuara në Kosovë
UNODC	Zyra e Kombeve të Bashkuara për Drogën dhe Krimin

Hyrje

QËLLIMI DHE FUSHËVEPRIMI I KËTIJ DOKUMENTI

Ky dokument paraqet një përmbledhje të punës kërkimore mbi përmirësimin e efikasitetit të vetëqeverisjes lokale, me fokus kryesor në krimin dhe korrupsionin mjedisor në komunat e veriut të Kosovës. Dokumenti është përgatitur për t'u përdorur nga institucionet lokale të këtyre komunave, kuvendet komunale, kryetarët e komunave dhe administratat komunale, duke përfshirë inspektoratet komunale, me qëllim të ndërtimit të një “të nesërmeje më të mirë” dhe një të ardhmeje të qëndrueshme për banorët e katër komunave në veri të Kosovës. Dokumenti synon gjithashtu të adresojë problemet ekzistuese dhe të zgjerojë bashkëpunimin me homologët e komunave në institucionet qendrore të Kosovës, veçanërisht me ato institucione juridiksioni i të cilave shtrihet në territorin e katër komunave.

Dokumenti synon objektivat e mëposhtme:

- i. të përkufizojë dhe hartëzojë problemin e korrupsionit mjedisor, ashtu siç shfaqet në veri të Kosovës;
- ii. të përpilojë një inventar legjislativ që shpjegon, ligjin, kompetencat dhe juridiksionin e institucioneve lokale në çështjet mjedisore;
- iii. të përpilojë një listë të institucioneve qendrore dhe juridiksionit të tyre në veri të Kosovës; dhe
- iv. të propozojë strukturën, mekanizmat dhe udhërrëfyesin e një platforme të përbashkët rajonale, përmes së cilës katër komunat mund të parandalojnë, zbulojnë dhe raportojnë korrupsionin mjedisor në mënyrë të koordinuar. Të gjitha pohimet ligjore dhe faktike mbështeten në burimet e cituara..

PËRKUFIZIM KONCEPTUAL - KRIMI MJEDISOR

Krimi mjedisor në Kosovë nuk përbën vetëm shkelje ligjore, por edhe një kërcënim sistemik për shëndetin publik, biodiversitetin dhe stabilitetin afatgjatë të rajonit. Shumë institucione dhe organizata autoritative e përkufizojnë krimin mjedisor si shkelje të ligjeve ose konventave mjedisore. Në kuptimin më të gjerë konceptual, krimi mjedisor përfshin, por nuk kufizohet vetëm në, veprime të paligjshme që dëmtojnë mjedisin dhe që mund të përfshijnë edhe veprimtari kriminale të organizuara ose ndërkufitare.

Në diskursin juridik dhe të politikave mjedisore, krimi mjedisor (ose krimi i gjelbër) i referohet çdo veprimi ose mosveprimi të paligjshëm që shkel standardet ligjore mjedisore dhe shkakton, ose krijon rrezik të menjëhershëm për të shkaktuar, dëme serioze ndaj ekosistemeve natyrore, shëndetit të njeriut, biodiversitetit ose burimeve natyrore publike (Bytyqi & Morina, 2022).

Ndryshe nga shkeljet e lehta administrative (siç është dorëzimi me vonesë i një raporti të auditimit mjedisor), krimi mjedisor arrin pragun e seriozitetit të përcaktuar në të drejtën penale. Këto vepra përfshijnë::

- Veprat penale të ndotjes: Shkarkimi i qëllimshëm ose si rezultat i neglizhencës së rëndë i kimikateve toksike, metaleve të rënda ose ujërave të patrajuara në ajër, tokë ose sisteme ujore.
- Nxjerrja e paligjshme e burimeve: Shpyllëzimi komercial i paautorizuar, nxjerrja e rërës dhe zhavorrit nga shtretërit e lumenjve ose shfrytëzimi i paligjshëm i mineraleve.
- Veprat penale që lidhen me mbeturinat: Transporti, menaxhimi dhe hedhja e paligjshme e mbeturinave komunale, të rrezikshme ose industriale, si dhe trafikimi i tyre ndërkufitar.
- Veprat penale kundër biodiversitetit: Trafikimi i kafshëve të egra, gjuetia e paligjshme, shkatërrimi i habitateve në zonat e mbrojtura ose futja e specieve invazive.

PËRKUFIZIM KONCEPTUAL - KORRUPSIONI MJEDISOR

Korrupsioni mjedisor përkufizohet si keqpërdorimi i pushtetit publik, autoritetit diskrecional rregullator ose besimit institucional për përfitime private, korporative ose politike, duke rezultuar në moszbatimin, anashkalimin ose shtrembërimin e ligjeve mjedisore dhe politikave të ruajtjes së mjedisit.

Ndërsa krimi mjedisor përfaqëson aktin fizik të shkatërrimit ekologjik, korrupsioni mjedisor vepron si një mekanizëm mundësues që lejon kryerjen e krimeve mjedisore pa u zbuluar ose ndëshkuar. Korrupsioni mjedisor vepron në dy nivele kryesore:

- Korrupsioni mjedisor i nivelit të lartë: Vendime politike të nivelit të lartë që përfshijnë kapjen e shtetit, siç janë dhënia e koncesioneve të paligjshme për shfrytëzim minerar, anashkalimi i Vlerësimeve të detyrueshme të Ndikimit në Mjedis (VNM) për projektet infrastrukturore ose ndryshimi retroaktiv i masave mbrojtëse të zonimit në favor të interesave komerciale.
- Korrupsioni administrativ: Transaksione në nivel operativ, ku operatorët u japin rryshfet inspektorëve në terren, rojtarëve të pyjeve ose policisë kufitare për të shpërfillur transportin e paligjshëm të drurit, nxjerrjen e agregateve pa leje ose hedhjen e paligjshme të mbeturinave.

KONTEKSTI I VERIUT TË KOSOVËS

Veriu i Kosovës përfshin zonën në veri të lumit Ibër në qytetin e ndarë të Mitrovicës dhe rajonin përreth. Deri në vitin 2013, kjo zonë funksiononte jashtë strukturave qeverisëse të Kosovës përmes institucioneve paralele të mbështetura nga Serbia, të cilat u shpërbënë në kuadër të Marrëveshjes së Brukselit të vitit 2013 ndërmjet qeverive të Kosovës dhe Serbisë. Marrëveshja parashikonte gjithashtu krijimin e Bashkësisë/Asociacionit të komunave me shumicë serbe,

zbatimi i së cilës ka qenë vazhdimisht objekt kontestimi dhe mbetet i pazgjidhur. Hulumtimet mbi periudhën pas vitit 2013 dokumentojnë se disa praktika administrative paralele vazhduan edhe pas integritetit komunal, duke përfshirë vazhdimin e mbështetjes financiare nga Serbia dhe raste kur zyrtarët lokalë merrnin paga të dyfishta nga Prishtina dhe Beogradi (CBAP, 2019). Në janar 2025, Qeveria e Kosovës njoftoi mbylljen e 28 zyrave të tjera paralele në dhjetë komuna; ky veprim u kritikua nga BE-ja si në kundërshtim me procesin e normalizimit, duke ilustruar ndjeshmërinë e vazhdueshme politike të mjedisit të qeverisjes në dhe përreth komunave veriore (Jurist, 2025).

Këto katër komuna janë pjesë e modelit të decentralizimit asimetrik të parashikuar në kuadër të Planit të Ahtisaarit. Ligji për Vetëqeverisjen Lokale (Ligji Nr. 03/L-040) u jep komunave me shumicë serbe një sërë kompetencash të zgjeruara, ndërsa Mitrovica e Veriut gëzon kompetenca të veçanta të zgjeruara në arsimin e lartë dhe kujdesin shëndetësor sekondar (Council of Europe, 2021; Rahmani, 2025). I njëjti ligj, së bashku me Kushtetutën e Republikës së Kosovës (nenet 123–124), u garanton komunave kompetenca vetanake, të deleguara dhe të zgjeruara, bashkëpunimin ndërkomunal dhe të drejtën për të vendosur, mbledhur dhe shpenzuar të hyrat komunale, ndërsa shqyrtimi administrativ i akteve komunale kufizohet në sigurimin e përputhshmërisë së tyre me Kushtetutën dhe ligjin (Council of Europe, 2021; Rahmani, 2025).

Rëndësia e këtij konteksti për qeverisjen mjedisore është e drejtpërdrejtë: mbrojtja e mjedisit përcaktohet si kompetencë vetanake e çdo komune sipas nenit 17 të Ligjit për Vetëqeverisjen Lokale (mbrojtja lokale e mjedisit), ndërsa inspektimi komunal mjedisor përbën një funksion thelbësor lokal (Council of Europe, 2021; IMPEL, 2015). Në një mjedis ku autoriteti publik historikisht ka qenë i kontestuar, ku të dhënat kadastrale dhe ato të regjistrimit të bizneseve kanë qenë të fragmentuara ndërmjet sistemeve dhe ku inspektimi dhe dhënia e lejeve janë ushtruar me koordinim të kufizuar, hapësira për praktika korruptive në vendimarrjen mjedisore, licencimin, koncesionet për menaxhimin e mbeturinave, lejet e ndërtimit, lejet pyjore dhe prokurimin publik të shërbimeve mjedisore zgjerohet në mënyrë përkatëse.

QEVERISJA MJEDISORE DHE RREZIKU I KORRUPSIONIT NË KOSOVË

Kosova ka ndërtuar një kornizë ligjore relativisht gjithëpërfshirëse në fushën e mjedisit, të përafëruar me *acquis*-në e BE-së dhe të nxitur nga detyrimet që rrjedhin nga Marrëveshja e Stabilizim-Asociimit. Baza e kësaj kornize është Ligji për Mbrojtjen e Mjedisit (Ligji Nr. 03/L-025, miratuar më 26 shkurt 2009), i cili përcakton parime që përfshijnë zhvillimin e qëndrueshëm, parandalimin dhe masat paraprake, parimin “ndotësi paguan” dhe harmonizimin gradual me standardet e BE-së (Kosovo Environmental Protection Agency [KEPA], n.d.; Ministry of Environment, Spatial Planning and Infrastructure [MESPI], 2023). Ligjet sektoriale të miratuara ndërmjet viteve 2009 dhe 2014 përfshijnë Ligjin për Parandalimin dhe Kontrollin e Integruar të Ndotjes (03/L-043), Ligjin për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (03/L-214), Ligjin për Vlerësimin Strategjik Mjedisor (03/L-230), Ligjin për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja (03/L-160), Ligjin për Mbrojtjen e Natyrës (03/L-233), Ligjin për Ujërat (04/L-147), Ligjin për Mbeturinën (04/L-060) dhe

Ligjin për Planifikimin Hapësinor (04/L-174) (Helvetas/Demos, n.d.; KEPA, n.d.; Republic of Kosovo, 2010). Vlerësimet e BE-së vazhdimisht konstatojnë se përafrimi legjislativ është pothuajse i plotë në disa sektorë, ndërsa zbatimi, inspektimi dhe fuqizimi i ligjit mbeten hallkat më të dobëta (IMPEL, 2015; Republic of Kosovo, 2010).

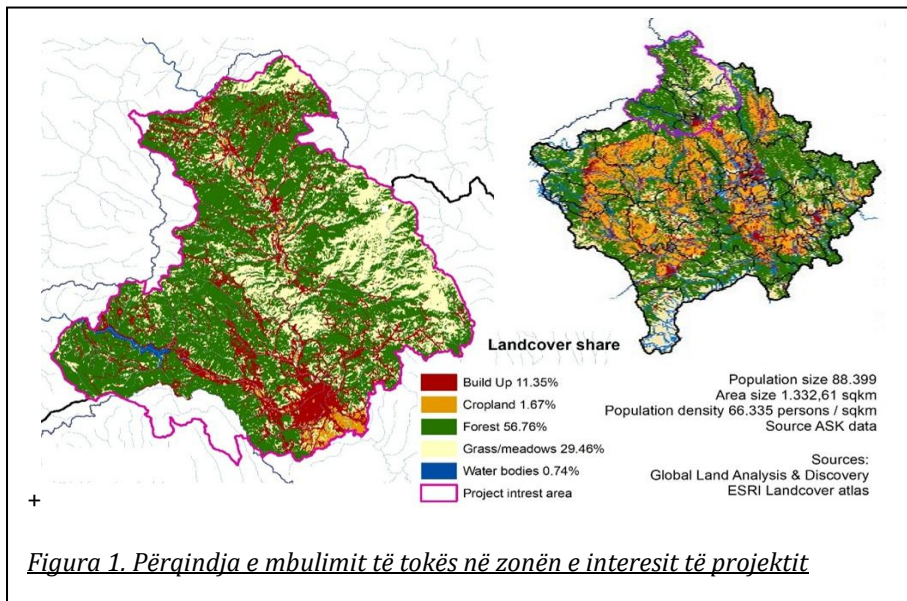
Rreziku i korrupsionit në sektorin publik të Kosovës është dokumentuar gjerësisht nga burime të pavarura dhe ndërqeveritare. Raporti Anti-Corruption and Integrity Outlook 2026 i OECD-së raporton se Kosova përmbush 47% të kriterëve sa i përket fuqisë së kornizës së saj strategjike dhe 73% në aspektin e praktikës, por vetëm 20% sa i përket rregullimit të mbikëqyrjes së lobimit, i cili mbetet i parregulluar dhe pa një regjim të periudhës së kufizimit pas përfundimit të funksionit për lobistët (OECD, 2026). Monitorimi i shoqërisë civile në kuadër të UNCAC konstaton se miratimi i ligjeve kundër korrupsionit ka avancuar më shpejt se zbatimi i tyre, se asnjë zyrtar i lartë nuk është ndëshkuar për korrupsion në vitet e fundit dhe se planet e integritetit, kontrolli antikorrupsion i legjislationit dhe vlerësimet e rrezikut të korrupsionit vazhdojnë të zbatohen në mënyrë të dobët (UNCAC Coalition & Kosovo Law Institute, 2024). Sektorët më të ekspozuar ndaj korrupsionit përfshijnë prokurimin publik, doganat, shërbimet publike dhe gjyqësorin (GAN Integrity, n.d.). Qeverisja mjedisore ndërthuret me të gjitha këto fusha: koncesionet dhe kontratat e shërbimeve për menaxhimin e mbeturinave realizohen përmes prokurimit publik; lejet mjedisore dhe pëlqimet për VNM janë vendime administrative që përfshijnë kompetenca diskrecionale; shfrytëzimi i guroreve, ndërtimi dhe pylltaria i nënshtrohen licencimit; ndërsa rezultatet e inspektimeve mund të ndikohen. Pikërisht kjo ndërthurje – diskrecioni në vendimarrjen mjedisore dhe instrumentet me rrezik të lartë korrupsioni – përbën problemin specifik të politikave që trajtohet në këtë dokument.

DEKLARATA E PROBLEMIT - KONTEKSTI I KOSOVËS

Pasuria historike e Kosovës dhe bollëku i burimeve natyrore cilësore shtrihen në një vazhdimësi të pandërprerë që nga periudha neolitike deri në ditët e sotme dhe lidhen drejtpërdrejt me disponueshmërinë e jashtëzakonshme të burimeve natyrore.

Gjatë shekullit të kaluar, industrializimi, së bashku me ndryshimet demografike, krijoi një trend tjetër zhvillimi, i cili ushtroi presion të konsiderueshëm dhe të padokumentuar mbi sistemet ujore të Kosovës. Rrjeti ujqor, dikur i pasur dhe me kapacitete të konsiderueshme, është bërë gjithnjë e më i kufizuar dhe i pamjaftueshëm për t'iu përgjigjur kërkesës në rritje, si rezultat i praktikave me konsum të lartë të ujit dhe dendësisë së madhe të popullsisë.

HARTA E RREZIKUT PËR KATËR BASHKITË

Bazuar në ndarjen e kompetencave të dokumentuar në Seksionet 4 dhe 5, pikat kryesore të rrezikut të korrupsionit mjedisor në Mitrovicën e Veriut, Zveçan, Leposaviq dhe Zubin Potok janë:

- Shërbimet e menaxhimit të mbeturinave. Sipas nenit 15 të Ligjit për Mbeturina, komunat duhet të krijojnë sistemin lokal të menaxhimit të mbeturinave, të miratojnë planet lokale për menaxhimin e mbeturinave, të kontraktjnë shërbimet e grumbullimit dhe transportit përmes prokurimit publik, si dhe të përcaktojnë dhe mbledhin tarifat për mbeturina (Helvetas/Demos, n.d.). Prokurimi i kontratave për menaxhimin e mbeturinave, përcaktimi i tarifave dhe mbikëqyrja e operatorëve përbëjnë pika me vlerë të lartë ku ushtrohet diskrecion. Në të kaluarën, komunat kanë paguar operatorët e mbeturinave nga buxhetet për investime kapitale, në mungesë të fondeve të mjaftueshme në kategorinë përkatëse të shërbimeve, praktikë për të cilën Auditori i Përgjithshëm ka dhënë vërejtje zyrtare (Helvetas/Demos, n.d.).
- Lejet mjedisore komunale. Aktivitetet që përfshihen në Shtojcën II të Ligjit për VNM dhe që, pas shqyrtimit, përjashtohen nga procedura e plotë e VNM-së, kërkojnë leje mjedisore komunale, ndërsa inspektorët komunalë ushtrojnë mbikëqyrjen rregullore (IMPEL, 2015). Dhënia e lejeve për aktivitete të vogla industriale, tregtare dhe ndërtimore përbën, rrjedhimisht, një kompetencë diskrecionale tërësisht lokale dhe një pikë tipike hyrëse për korrupsion.

- Ndërtimi dhe planifikimi hapësinor. Zbatimi i rregulloreve të ndërtimit dhe standardeve të kontrollit të ndërtimit, planifikimi i shfrytëzimit dhe zhvillimit të tokës, si dhe planifikimi urban dhe rural janë kompetenca vetanake të komunave (Council of Europe, 2021; IMPEL, 2015). Dendësimi i ndërtimit, ndërtimet informale dhe ndryshimet në shfrytëzimin e tokës përgjatë luginës së Ibrit dhe përreth zonave minerare dhe industriale krijojnë mundësi për përfitime të parregullta në procesin e dhënies së lejeve dhe tolerimin e shkeljeve gjatë inspektimit.
- Pylltaria dhe burimet natyrore. Mbrojtja e pyjeve, duke përfshirë dhënien e lejeve për prerjen e drunjve sipas rregullave të miratuara nga Qeveria, është kompetencë e deleguar që ushtrohet nga komunat në emër të nivelit qendror (Council of Europe, 2021; Rrahmani, 2025). Prerja e paligjshme e pyjeve në territorin malor të Leposaviqit dhe Zubin Potokut historikisht është ndërlidhur me koordinimin e dobët ndërkomunal në lidhje me lejet për prerjen e drunjve dhe inspektimin.
- Ujërat dhe burimet e shtretërve të lumenjve. Komunat mbështeten në kompanitë rajonale të ujësjellësit për furnizimin me ujë, në bazë të marrëveshjeve vjetore ndërmjet komunave dhe këtyre kompanive (Rrahmani, 2025). Ndërveprimi ndërmjet përcaktimit të tarifave nga komunat, funksionimit të kompanive rajonale dhe monitorimit të ujërave nga AMMK përfshin disa aktorë dhe karakterizohet nga zinxhirë të dobët të llogaridhënies.
- Prokurimi publik dhe koncesionet në përgjithësi. Ligji për Prokurimin Publik (04/L-042, me ndryshime dhe plotësime) dhe Ligji për Partneritetet Publiko-Private (04/L-045) zbatohen për koncesionet në fushën e mbeturinave dhe punët mjedisore (Helvetas/Demos, n.d.); dobësitë në zbatimin e tyre dhe në pavarësinë e organeve shqyrtuese janë evidentuar në mënyrë të përsëritur (GAN Integrity, n.d.; UNCAC Coalition & Kosovo Law Institute, 2024).
- Strukturat paralele ose të pakonsoliduara. Praktikat e dokumentuara të trashëguara nga e kaluara, kanalet e financimit nga Serbia, marrëveshjet për paga të dyfishta dhe lëshimi i dokumenteve sipas rregullave jashtë sistemit të Kosovës krijojnë boshllëqe në llogaridhënie, në kuadër të të cilave tarifat dhe gjokat mjedisore mund të mos regjistrohen, mbliidhen ose zbatohen përmes sistemit të Kosovës (CBAP, 2019; Jurist, 2025)..

METODOLOGJIA

Aktiviteti i vlerësimit të nevojave dhe protokollit i hulumtimit janë hartuar në kuadër të projektit, i cili përfshinte tri fusha të hulumtimit të politikave, të trajtuara në tri dokumente të veçanta politikash kundër korrupsionit. Ky dokument përqendrohet në dokumentin e tretë, me fokus në mbrojtjen e mjedisit në komunat e Mitrovicës së Veriut, Zubin Potokut, Zveçanit dhe Leposaviqit.

Përvoja dhe njohuritë e fituara gjatë hulumtimit për Dokumentet e Politikave I dhe II siguruan elemente të mjaftueshme për hartimin e metodologjisë, duke përfshirë pyetësin, përcaktimin e grupeve të synuara, afatin kohor dhe vëllimin e pritshëm të rezultateve.

Metodologjia e analizës u zbatua në disa faza:

- Hartimi i anketës online në dy gjuhë për grupet e synuara (serbisht dhe shqip);
- Puna në terren dhe intervistimi i drejtpërdrejtë (korniza legjislative);
- Hulumtimi dokumentar për shqyrtimin e kufizimeve dhe mundësive të kornizës legjislative;
- Analiza e rezultateve të anketës;
- Analiza e materialeve kërkimore;
- Hartimi i rekomandimeve dhe propozimeve të politikave.

Metodologjia, duke përfshirë llojin dhe vëllimin e hulumtimit, u zbatua gjatë muajit gusht deri në mesin e shtatorit 2026.

ANALIZA E ANKETËS

Paketa e punës së projektit përfshinte analizën e kornizave aktuale për mbrojtjen e mjedisit, e cila u mbulua kryesisht përmes hulumtimit dokumentar. Megjithatë, duke marrë parasysh ndryshimet rrënjësore në mekanizmat e menaxhimit të mjedisit pas shpërbërjes së strukturave të menaxhimit që kishin ekzistuar më parë në zonën e projektit (menaxhimi i mbeturinave, menaxhimi i pyjeve dhe tokës, shërbimet e mbikëqyrjes së peshkimit dhe gjuetisë etj.), anketa u konsiderua një instrument i përshtatshëm plotësues për identifikimin e boshllëqeve dhe paqartësive që lidhen me sfidat e mbrojtjes së mjedisit. Pyetësi dhe afati kohor u hartuan sipas së njëjtës metodologji dhe me të njëjtin vëllim si në analizat e zhvilluara për përgatitjen e Dokumenteve të Politikave I dhe II.

Për identifikimin e boshllëqeve në menaxhimin adekuat të mjedisit dhe zbatimin e politikave të administratës lokale, është thelbësore të sigurohet një përfaqësim i përshtatshëm i grupeve etnike, duke përfshirë gjithashtu përfaqësimin sipas moshës dhe gjinisë.

Të dhënat e anketës janë të rëndësishme për zhvillimin e rekomandimeve praktike që synojnë forcimin e qeverisjes mjedisore në nivel lokal.

HULUMTIM NË TAVOLINË DHE ANALIZË LIGJORE

Ky dokument përdor analizën juridike doktrinare të legjislacionit primar në fuqi në Kosovë, të plotësuar me burime dytësore: dokumentacionin e BE-së për zgjerimin dhe projektet (fletët e projekteve IPA, raportet e vlerësimit të IMPEL-it), vlerësimet e OECD-së për integritetin, studimet e Këshillit të Evropës mbi vetëqeverisjen lokale, dokumentacionin mjedisor dhe social të Bankës Botërore, si dhe raportet monitoruese të shoqërisë civile (Instituti i Kosovës për Drejtësi, raportimi paralel për UNCAC dhe profilet e rrezikut për vendin të GAN Integrity). Legjislacioni citohet me numrin zyrtar të ligjit dhe referencën e Gazetës Zyrtare, aty ku është e disponueshme. Kur përshkruhet praktika e zbatimit, burimi është një vlerësim ose raport i dokumentuar dhe jo një pohim i pambështetur.

Kufizimet: Legjislacioni mjedisor i Kosovës është në proces rishikimi (një Dokument Konceptual për Ligjin e ri për Mjedisin u përgatit nga MMPHI në vitin 2023, duke identifikuar mangësi të konsiderueshme në zbatim dhe duke propozuar një ligj të ri kornizë) (MMPHI, 2023). Përdoruesit e këtij dokumenti duhet të verifikojnë versionin në fuqi të secilit akt në portalin e Gazetës Zyrtare (gzk.rks-gov.net) përpara se të mbështeten në të në procedura. Të dhënat statistikore për rastet e korrupsionit që lidhen në mënyrë specifike me çështjet mjedisore në katër komnatat nuk publikohen në mënyrë sistematike; për këtë arsye, ky dokument mbështetet në hartëzimin cilësor të rreziqeve dhe jo në statistikën e rasteve.

ARKITEKTURA E KËRCËNIMEVE MJEDISORE

KRIMI MJEDISOR (Akte fizike të paligjshme)	KORRUPSIONI MJEDISOR (Shfrytëzimi institucional)
Prerja e paligjshme e pyjeve dhe kontrabanda e drurit	Parregullsitë në licencim dhe lejet retroaktive
Nxjerrja e sedimenteve / eksploatimi i zhavorrit	Inspektimi selektiv dhe mosveprimi rregullator
Hedhja e mbeturinave toksike dhe industriale	Ryshfeti
Shfrytëzimi mineral pa leje dhe derdhjet nga deponitë e mbetjeve minerale	Konsultimet publike dhe Vlerësimet e Ndikimit në Mjedis (VNM) jotransparente

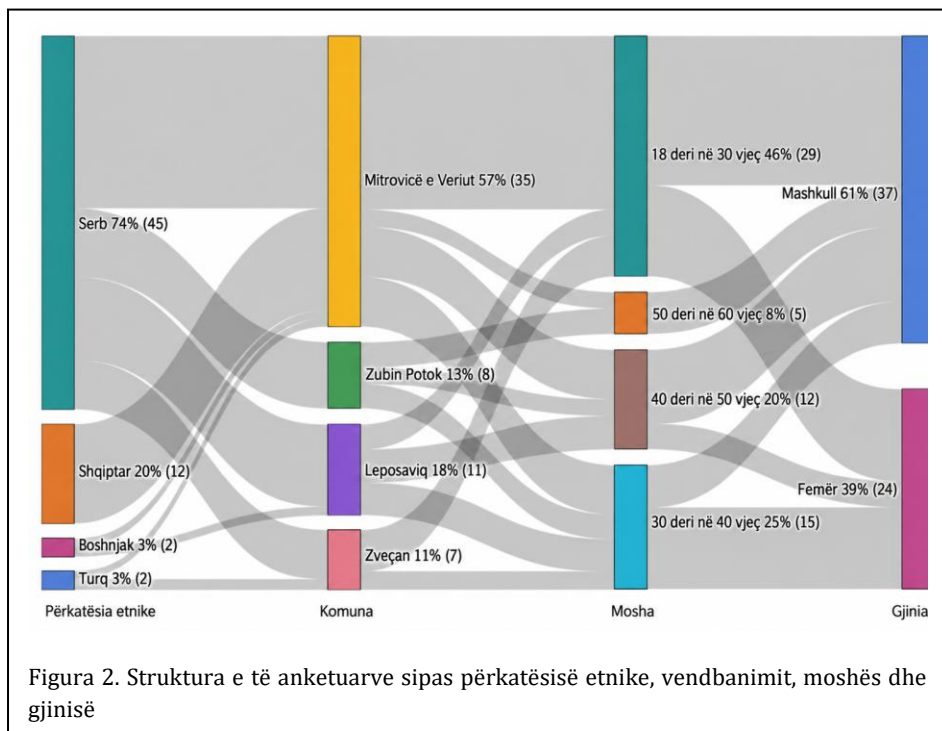
DEGRADIMI SISTEMIK EKOLOGJIK

Figura 1. Supozimet mbi kërcënimet mjedisore

ANKETA ONLINE – GJETJET KRYESORE

Raporti analizon perceptimet e qytetarëve mbi mbrojtjen e mjedisit, krimin mjedisor dhe korrupsionin e ndërlidhur në katër komunat e veriut të Kosovës: Mitrovicë e Veriut, Leposaviq, Zubin Potok dhe Zvečan. Bazuar në anketën me 61 banorë, vërehet një nivel i theksuar i pakënaqësisë me gjendjen aktuale të mjedisit, i shoqëruar me një nivel të lartë mosbesimi ndaj institucioneve kompetente.

Gati 69% e të anketuarve kanë vërejtur kërcënime mjedisore gjatë 12 muajve të fundit, duke identifikuar menaxhimin joadekuat të mbeturinave dhe ndotjen e ujit si shqetësimet kryesore. Perceptimi për pranimë e korrupsionit në qeverisjen mjedisore është i lartë, veçanërisht në lidhje me menaxhimin e mbeturinave, planifikimin urban dhe dhënien e lejeve. Vlen të theksohet se, ndërsa më shumë se gjysma e të anketuarve (52%) shprehin gatishmëri për të raportuar korrupsionin mjedisor, një pjesë e konsiderueshme (46%) mbetet e pasigurt, duke reflektuar një efekt dekurajues të shkaktuar nga mungesa e theksuar e besimit institucional (gati 60% nuk u besojnë institucioneve).

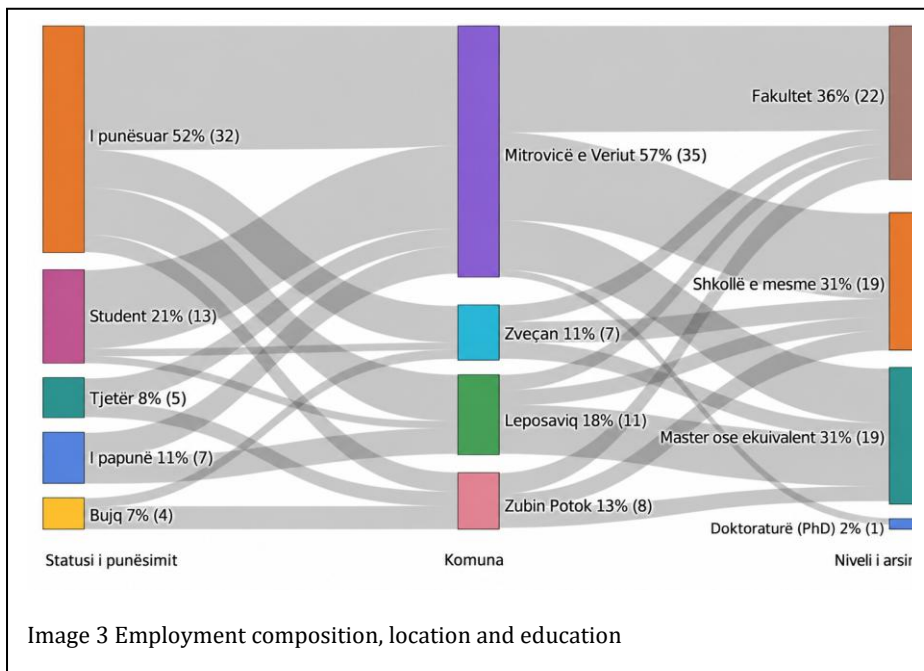

HYRJE DHE METODOLOGJI

Analiza bazohet në një grup të strukturuar të dhënash që përfshin 61 përgjigje individuale. Anketa mblodhi të dhëna kategorike dhe cilësore, duke u përqendruar në:

1. Shpërndarjen demografike (mosha, gjinia, përkatësia etnike, vendbanimi).
2. Vlerësimin e gjendjes së mjedisit (kërcënimet, elementet e rrezikuara, problemet specifike të ndotjes).
3. Besimin institucional dhe korrupsionin (përvojat me parregullsitë, perceptimet mbi rreziqet e korrupsionit dhe gatishmëria për raportim).

Të dhënat u pastruan dhe u analizuan duke përdorur platformën SPSS, ndërsa vizualizimet u përdorën për të krahasuar në mënyrë të kryqëzuar nëngrupet demografike me perceptimet e tyre përkatëse mbi çështjet mjedisore dhe institucionale.

PROFILI DEMOGRAFIK I TË RESPONDENTËVE

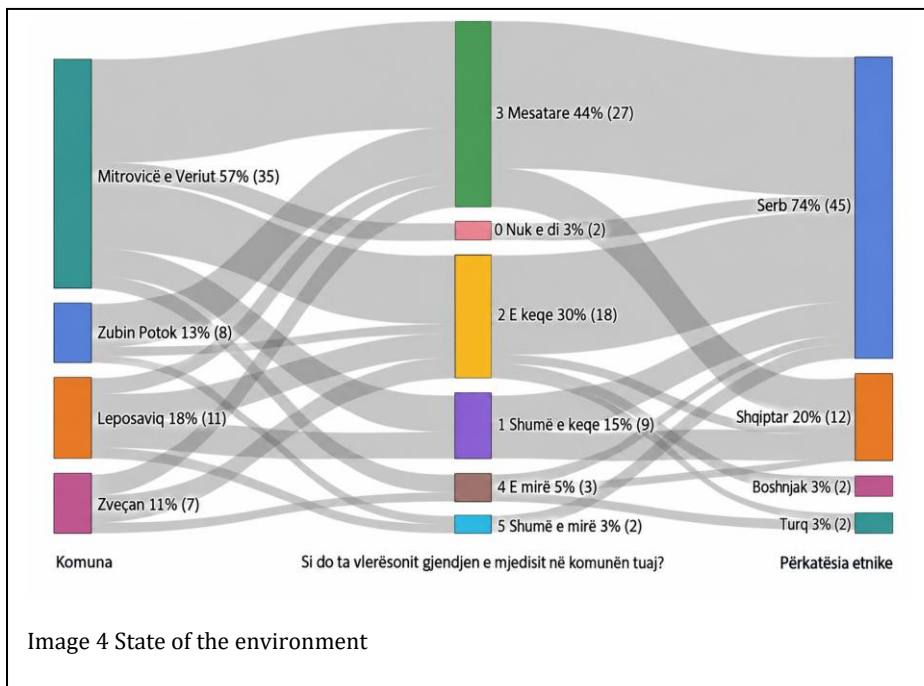
Anketa përfshin një seksion tërthor të lokalizuar, por të larmishëm, të banorëve të veriut të Kosovës.

- **Harta e vendndodhjes:** Shumica e të anketuarve banojnë në **Mitrovicën e Veriut (57.4%)**, pasuar nga Leposaviqi (18%), Zubin Potoku (13.1%) dhe Zveçani (11.5%).

- **Shpërndarja sipas moshës:** Mostra anon shumë drejt demografisë më të re. Grupi më i madh është i **moshës 18 deri në 30 vjeç (47.5%)** , i ndjekur nga ai 30 deri në 40 vjeç (24.6%). Mostra e anketës është përqendruar kryesisht në pasqyrimin e pikëpamjeve të të rriturve në moshë pune në veri të Kosovës.
- **Gjinia:** Shpërndarja gjinore anon drejt meshkujve, me 37 të anketuar meshkuj (60.6%), por me një përqindje të besueshme të të anketuarve femra (39.4%).
- **Përkatësia etnike:** Grupi etnik mbizotërues i përfaqësuar është **serbi (73.7%)** , së bashku me një madhësi të konsiderueshme të mostrës së shqiptarëve në një shkallë shumë më të lartë sesa në përfaqësimin e popullsisë në veri të Kosovës (19.6%), dhe përfaqësimin e pakicave nga komunitetet boshnjake (3.2%) dhe turke (3.2%) që janë relativisht në të njëjtën shkallë si në mostrën e popullsisë.

GJETJET KRYESORE: PERCEPTIMI DHE KËRCËNIMET MJEDISORE

Qytetarët kanë një pikëpamje të zymtë për peizazhin mjedisor në komunat e tyre, duke sugjeruar se degradimi mjedisor është shumë i dukshëm për publikun e gjerë.

GJENDJA E MJEDISIT

Kur u pyetën të vlerësonin gjendjen aktuale të mjedisit të tyre, shumica dërrmuese e vlerësuan atë si të dobët. Përgjigjet më të shpeshta ishin "Mesatare" (27 të anketuar), "Këq" (18 të anketuar) dhe "Shumë këq" (9 të anketuar). Vetëm 5 individë e vlerësuan mjedisin pozitivisht.

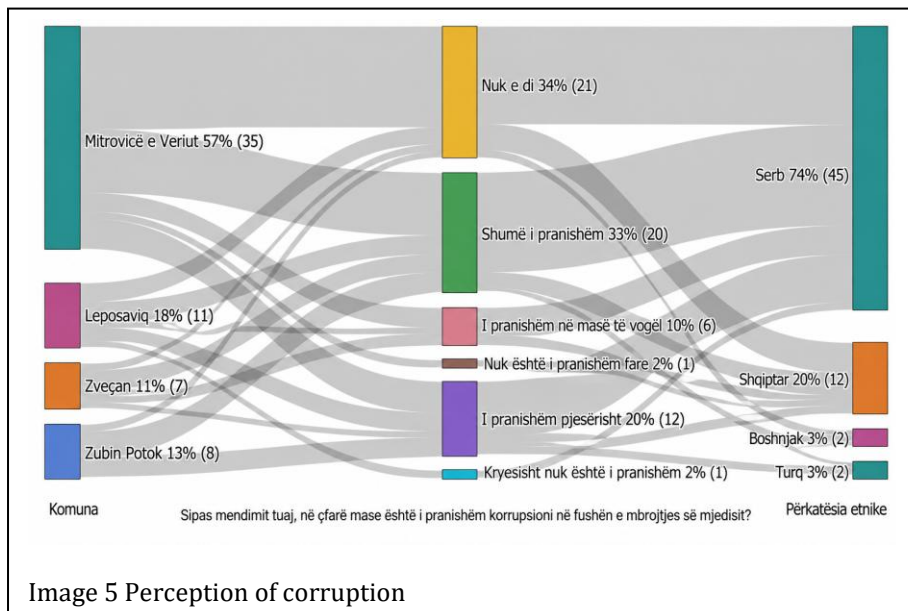
KËRCËNIME TË DUKSHME DHE PROBLEME THELBËSORE

- **Dukshmëria e dëmtimit: 68.8%** e të anketuarve vunë në dukje në mënyrë të qartë një problem që kërcënonte mjedisin brenda 12 muajve të fundit. Vetëm 8% deklaruan në mënyrë të prerë se nuk kishin parë ndonjë problem.
- **Shqetësimet kryesore:** Kur izolohet problemi më i madh mjedisor, mbeturinat dominojnë diskursin.
 - Menaxhim joadekuat i mbeturinave (19 të anketuar)
 - Hedhja e paligjshme e mbeturinave (10 të anketuar)
 - Ndotja e ujit (10 të anketuar)

Këto gjetje sugjerojnë se krimet mjedisore në veri të Kosovës nuk janë operacione të fshehura dhe të sofistikuara, por dështime të dukshme dhe sistematike në lidhje me higjienën themelore dhe mbrojtjen e burimeve me (siç duhet të jetë) përcaktim të qartë të autoritetit përgjegjës. Provat nga terreni tregojnë elementë të përtacisë dhe shfrytëzimit të paqartësisë drejt arritjes së rezultateve të hartuara nga institucionet qendrore në Kosovë (mungesë e procesit të rregullt ligjor dhe administrativ në menaxhimin mjedisor, përdorimit të përcaktuar të tokës, zhvillimit të infrastrukturës së biznesit pa pëlqimin e komuniteteve lokale, etj.).

GJETJET KRYESORE: KORRUPSIONI DHE BESIMI INSTITUCIONAL

Kryqëzimi i degradimit mjedisor dhe qeverisjes në veri të Kosovës përcaktohet nga një deficit i rëndë besimi. Ky zbulim nuk është surprizë, provat e institucioneve jofunksionale dhe trazirave politike që ende prodhojnë një rrugë të paqartë drejt stabilitetit institucional në vitin 2026 janë prova më e mirë për këtë. Në lidhje me zonën e projektit, ndryshimi rrënjësor i peizazhit të qeverisjes në institucionet lokale dhe forcat e sigurisë (policinë) me çmontimin e të ashtuquajturës "strukturë paralele" hoqi çdo element të shërbimit të ofruar dhe mekanizmave të menaxhimit që prodhuan një mjedis të sigurt dhe shërbim optimal për qytetarët.

PERCEPTIMET E KORRUPSIONIT

Korrupsioni shihet gjerësisht si një forcë shtytëse pas çështjeve mjedisore. Siç ilustron në grafikun më poshtë, një pjesë e konsiderueshme e të anketuarve besojnë se korrupsioni është ose "Kryesisht i pranishëm" ose "Pjesërisht i pranishëm". Veçanërisht, përgjigjja më e lartë e vetme ishte "Nuk e di", duke sugjeruar ose një mungesë transparence që i pengon qytetarët të kuptojnë se si merren vendimet, ose (me kusht) një hezitim për të akuzuar zyrtarisht autoritetet për korrupsion.

ZONAT ME RREZIK TË LARTË PËR ABUZIM

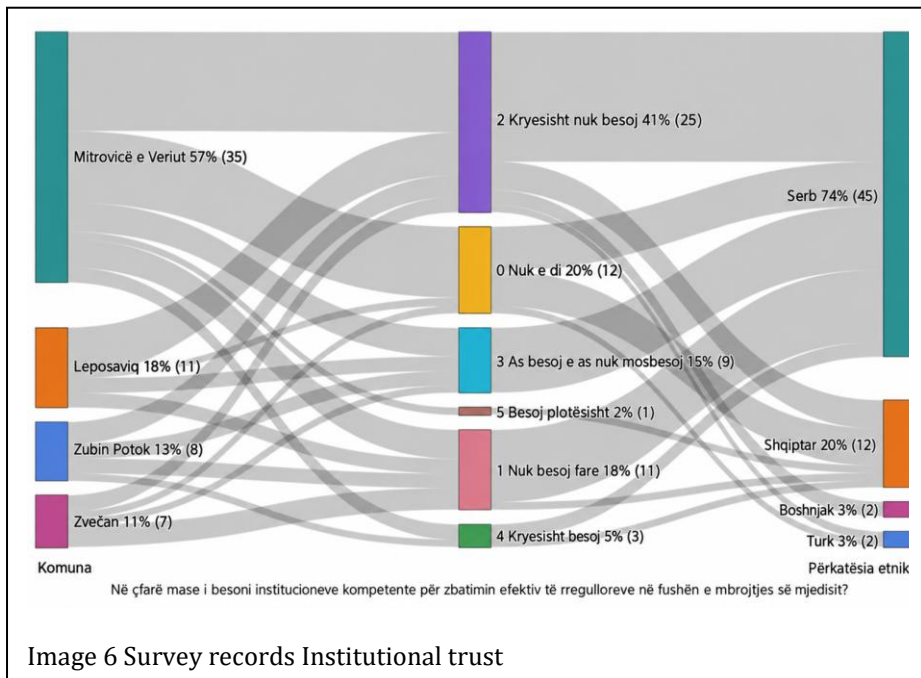
Të anketuarit përcaktuan sektorë specifikë ku korrupsioni mjedisor ka më shumë gjasa të lulëzojë (të dhëna me përgjigje të shumëfishta): **Menaxhimi dhe asgjësimi i mbeturinave:** 24 citime, **Planifikimi urban dhe ndërtimi:** 21 citime, **Lëshimi i lejeve dhe miratimeve:** 20 citime, **Shfrytëzimi i burimeve natyrore dhe Inspektimet:** 17 citime secili.

DEFICITI I BESIMIT INSTITUCIONAL

Statistika më alarmuese nga një perspektivë politike është mungesa e besimit në institucionet kompetente.

- **59% e të anketuarve** deklarojnë se "Kryesisht nuk u besojnë" (41%) ose "Aspak nuk u besojnë" (18%) institucioneve për të zbatuar në mënyrë efektive rregulloret mjedisore.

- Anasjelltas, më pak se **7%** e popullsisë ka besim pozitiv në këto institucione.
- Kur u pyetën nëse do ta raportonin korrupsionin mjedisor nëse do ta zbulonin, **52,4%** thanë Po, por një numër pothuajse i barabartë (**45,9%**) thanë "Nuk jam i sigurt", ndërsa vetëm 1,6% thanë në mënyrë definitive Jo. Kjo nxjerr në pah një pengesë kritike: qytetarët duan të ndihmojnë, por ngurrojnë, ndoshta për shkak të frikës nga hakmarrja, apatisë ose besimit se raportimi nuk do të çojë në rezultate të zbatueshme.

MANGËSITË, KUFIZIMET DHE VEÇORITË E JASHTËZAKONSHME NË TË DHËNA

Ndërsa këto të dhëna ofrojnë njohuri të rëndësishme, disa kufizime metodologjike duhet të pranohen para hartimit të politikave:

- **Izolimi i vendndodhjes së mostrës:** Zona e projektit është si prodhuese e ujërave të ndotura (trashëgimi industriale, prerje drurësh, urbanizim) ashtu edhe zonë e prekur nga degradimi mjedisor nga rajone të tjera (rrugët ujore janë rrip transportues i ujërave të ndotura nga Prishtina dhe Obiliqi). Madhësisë së mostrës i mungon mostra e kontrollit që mund të përcaktojë shkakësinë e degradimit mjedisor dhe me këtë informacion, rekomandimi i politikave mund të përcaktohet në burimin e ndotjes dhe te autoriteti i caktuar. Mostra e kontrollit është gjithashtu e nevojshme për të përcaktuar

degradimin mjedisor të prodhuar në zonën e mostrës së anketës që mund të neglizhohet si i parëndësishëm pasi kostot mjedisore dhe të tjera eksportohen.

- **Madhësia e mostrës dhe shtrembërimi gjeografik:** Me vetëm 61 përgjigje gjithsej, mostra është relativisht e vogël. Për më tepër, 57% e përgjigjeve vijnë vetëm nga Mitrovica e Veriut. Të dhënat mund të mos i përfaqësojnë sa duhet realitetet rurale të Leposaviqit, Zubin Potokut dhe Zveçanit, ku çështje si prerja e paligjshme e pyjeve ose minierat mund të jenë më të përhapura sesa problemet e mbetjeve urbane.
- **Përfaqësimi i moshës (paragjykimi i të jashtmit):** Nuk ka asnjë të anketuar mbi moshën 60 vjeç. Duke pasur parasysh që brezat më të vjetër shpesh kanë kontekst historik në lidhje me ndotjen industriale (p.sh., trashëgimia e minierave të Trepçës), përjashtimi i tyre përfaqëson një boshllëk në të dhëna.
- **Shkalla të larta "Nuk e di":** Frekuenca e lartë e përgjigjeve "Nuk e di" në lidhje me praninë e frikës nga hakmarrja dhe/ose korrupsioni i institucionit është një pengesë analitike. Kjo e bën të vështirë të përcaktohet nëse të anketuarit janë vërtet të pavetëdijshëm, apatikë ose të frikësuar për t'u përgjigjur me të vërtetë për një temë të ndjeshme. Më shpesh, kjo tregon gjithashtu mungesë informacioni në lidhje me përgjegjësinë e ekosistemit të qeverisjes pas ndryshimit radikal që çmontoi sistemin serb të menaxhimit në planifikimin hapësinor dhe mjedisor dhe zhvillimin ekonomik drejt doktrinave të aplikuara nga institucionet qendrore të Kosovës në veri të saj.

REKOMANDIME POLITIKE DERIVATE TË ANALIZËS SË ANKETËS

Për të ndërtuar një qytetari më të informuar, aktive dhe të mbrojtur në veri të Kosovës në lidhje me krimin dhe korrupsionin mjedisor, rekomandohen ndërhyrjet e mëposhtme politike:

I. Vendosja e mekanizmave të sigurt dhe anonime të raportimit

- **Problemi:** 46% e qytetarëve "nuk janë të sigurt" nëse do t'i raportonin krimet mjedisore, gjë që lidhet ngushtë me shkallën e mosbesimit institucional prej 59%.
- **Zgjidhja:** Bashkitë lokale, potencialisht në partneritet me OJQ ndërkombëtare (si OSBE-ja ose UNDP-ja), duhet të krijojnë një portal raportimi dixhital të palës së tretë, të koduar dhe plotësisht anonim (Policia e Kosovës **Lajmero**). **Aplikacionet e policisë** kanë një gjurmë të fortë dixhitale) për hedhjet e paligjshme të mbeturinave dhe lejet e dyshimta të ndërtimit.

II. Synimi i "Qeverisjes së Mbetjeve" si vektori kryesor kundër korrupsionit

- **Problemi:** Menaxhimi i mbeturinave dhe asgjësimi i paligjshëm u përmendën si problemet më të mëdha të dukshme dhe fushat me rrezikun më të lartë për korrupsion.
- **Zgjidhja:** Nisja e auditimeve lokale komunale të përqendruara posaçërisht në kontratat e menaxhimit të mbeturinave. Politika duhet të kërkojë regjistra dixhitalë publikë që tregojnë se cilat kompani kanë kontrata për asgjësimin e mbeturinave, sa paguhen ato dhe gjurmimin me GPS të zonave të tyre të përcaktuara të hedhjes së mbeturinave.

III. Zbatimi i edukimit mjedisor "Të rinjtë për komunitetin"

- **Problemi :** Demografia e anketës anon shumë nga të rinjtë (18-30 vjeç), duke treguar se kjo grup demografik është i angazhuar, megjithatë ata ndihen të pafuqishëm ndaj dështimeve institucionale.
- **Zgjidhja:** Shfrytëzimi i demografisë së të rinjve të angazhuar duke financuar grupe mbikëqyrëse qytetare të udhëhequra nga të rinjtë. Këto grupe duhet të trajnohen për të lexuar lejet e planifikimit urban dhe vlerësimet e ndikimit në mjedis, duke vepruar si mbikëqyrës lokalë që thjeshtojnë dhe transmetojnë këto të dhëna te publiku më i vjetër dhe më pak i informuar.

IV. Transparencë e detyrueshme në planifikimin dhe lejet urbane

- **Problemi:** Planifikimi urban dhe lëshimi i lejeve u renditën si zonat kryesore të korrupsionit. Qytetarët mendojnë se nuk kanë ndikim në vendimarrjen mjedisore.
- **Zgjidhja:** Të vendoset një periudhë e detyrueshme 30-ditore "Shqyrtimi dhe Komentimi Publik" për të gjitha lejet e reja të ndërtimit dhe shfrytëzimit të burimeve. Të sigurohet që këto leje të jenë të afishuara fizikisht në vendet e ndërtimit dhe në bashkitë, së bashku me shpjegime në gjuhë të thjeshtë të ndikimit të tyre mjedisor, duke hequr kështu paqartësinë që lejon lulëzimin e korrupsionit.

ANALIZA E PEIZAZHIT/ARKITEKTURËS LEGJISLATIVE TË KOSOVËS

AUTORITETI DHE JURIDIKSIONI I INSTITUCIONEVE LOKALE NË VERI TË KOSOVËS

Ky inventar rendit bazën kushtetuese dhe legjislative të autoritetit të institucioneve komunale të Mitrovicës së Veriut, Zveçanit , Leposaviqit dhe Zubin Potokut mbi çështjet mjedisore, dhe shpjegon përmbajtjen dhe shtrirjen juridikionale të secilit akt. Ai është i organizuar në tre shtresa: (A) themelet kushtetuese; (B) ligjet kornizë dhe sektoriale që u japin kompetenca komunave; (C) ligjet që lidhen me integritetin dhe që i detyrojnë institucionet komunale.

THEMELET KUSHTETUESE

Instrument	Dispozitat kryesore	Autoriteti dhe juridiksioni i shpjeguar
Kushtetuta e Republikës së Kosovës (2008), Kapitulli X, Nenet 123–124	Neni 123: vetëqeverisja vendore bazohet në qeverisje të mirë, transparencë, efikasitet dhe efektivitet. Neni 124: komunat kanë kompetenca të veta, të zgjeruara dhe të deleguara; të drejtën për bashkëpunim ndërkomunal dhe ndërkufitar; të drejtën për të vendosur, mbledhur dhe shpenzuar të ardhurat komunale; shqyrtimin administrativ të kufizuar në përputhshmëri me Kushtetutën dhe ligjin.	Përcakton komunën si njësinë bazë të vetëqeverisjes vendore dhe kufirin kushtetues mbi ndërhyrjen qendrore: autoritetet qendrore mund të shqyrtojnë aktet komunale vetëm për ligjshmëri, jo për meritën. Kjo është baza ligjore për katër komunat për të krijuar një platformë të përbashkët me marrëveshje të ndërsjellë, dhe kufizon atë që organet qendrore mund të anashkalojnë në nivel lokal në çështjet mjedisore (Këshilli i Evropës, 2021; Rrahmani, 2025).
Propozimi Gjithëpërfshirës i Ahtisaarit (2007), Shtojca IV dhe dispozitat e decentralizimit	Projektimi i sistemit të decentralizuar ; kompetenca të zgjeruara komunale për komunat me shumicë serbe; mbrojtja e autonomisë komunale në çështjet financiare.	Baza historike-kushtetuese e kompetencave asimetrike që gëzojnë katër komunat; shpjegon pse Mitrovica e Veriut mban kompetenca unike të zgjeruara (Këshilli i Evropës, 2021; Rrahmani, 2025).
Parimet e Kartës Evropiane të Vetëqeverisjes Vendore	Legjislacioni i qeverisjes vendore të Kosovës u hartua në frymën e Kartës (Kosova nuk është anëtare/nënshkruese e KiE-së).	Ofron standarde interpretuese (subsidiaritet, ushtrim i plotë dhe ekskluziv i pushteteve) që informojnë fushëveprimin e juridiksionit mjedisor komunal (Këshilli i Evropës, 2021; IMPEL, 2015).

LIGJET KORNIZË DHE SEKTORIALE QË U JAPIN KOMPETENCA KOMUNAVE

Ligji (numri, viti, OG)	Kompetencat komunale relevante për mjedisin dhe antikorruptionin	Autoriteti dhe juridiksioni i shpjeguar
Ligji Nr. 03/L-040 për Vetëqeverisjen Lokale (2008, GZ Qershor 2008)	Neni 17 kompetencat vetanake (përfshirë 'mbrojtjen lokale të mjedisit', menaxhimin e mbeturinave midis shërbimeve publike, furnizimin me ujë, kanalizimet dhe trajtimin e ujërave të zeza, rrugët lokale,	Katalogu qendror i autoritetit komunal. 'Mbrojtja lokale e mjedisit' është një kompetencë vetjake që ushtrohet në mënyrë autonome, që i nënshtrohet vetëm shqyrtimit të ligjshmërisë. Organet komunale: Kuvendi Komunal (miraton statutin,

	përdorimin dhe zhvillimin e tokës, planifikimin urban dhe rural, zbatimin e rregulloreve të ndërtimit dhe standardeve të kontrollit të ndërtimit, licencimin e shërbimeve lokale, zhvillimin ekonomik lokal, turizmin); Neni 18 kompetencat e deleguara (regjistrat kadastralë, regjistrat civilë, regjistrimin dhe licencimin e bizneseve, mbrojtjen e pyjeve duke përfshirë licencat e prerjes sipas rregullave të Qeverisë); Nenet 19–23 kompetencat e zgjeruara (Mitrovica e Veriut: kujdesi shëndetësor sekondar dhe arsimi i lartë; të gjitha komunat me shumicë serbe: çështjet kulturore; të drejtat pjesëmarrëse në përzgjedhjen e komandantëve të stacioneve lokale të policisë).	rregulloret, buxhetin, planet e investimeve, planin vjetor të punës dhe raportin) dhe Kryetari i Bashkisë (udhëheq administratën, propozon rregullore dhe buxhet, ekzekuton akte, kryen administrimin financiar dhe raporton çdo gjashtë muaj mbi gjendjen ekonomiko-financiare). Këto organe janë të adresuara nga ky dokument politikash (Këshilli i Evropës, 2021; IMPEL, 2015; Brahmani, 2025).
Ligji nr. 03/L-041 për Kufijtë Administrative (2008)	Përcakton territorin e komunave, duke përfshirë katër komunat veriore të themeluara në vitin 2013.	Përcakton juridiksionin territorial të secilit institucion komunal; platforma mbulon saktësisht të gjithë agregatin e këtyre katër territoreve (Këshilli i Evropës, 2021; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 04/L-060 për Mbeturinat (2012, ZQ 17/2012)	Neni 15: komunat krijojnë sistemin e menaxhimit të mbeturinave sipas hierarkisë së mbeturinave për territorin e tyre; miratojnë dhe zbatojnë plane lokale të menaxhimit të mbeturinave; hartojnë raporte vjetore të menaxhimit të mbeturinave për Ministrinë; rregullojnë, organizojnë dhe kryejnë shërbime të mbeturinave; sigurojnë mbledhjen, ruajtjen dhe transportin e mbeturinave të ngurta, komunale, të rënda dhe	I bën bashkitë vrojtues operacional të menaxhimit të mbetjeve lokale, funksioni mjedisor me vlerën më të lartë të përsëritur në nivel lokal dhe ekspozimi më i lartë në prokurim. Niveli qendror (MESPH/AKMM) përcakton politikat, strategjinë, licencimin e operatorëve të mbetjeve, lejet e importit/eksportit/tranzitit dhe përgjegjësitë për mbetjet e rrezikshme përtej legjislacionit në nivel lokal (Helvetas /Demos).

	të ndërtimit/prishjes nga persona të licencuar; përcaktojnë dhe mbledhin tarifat e shërbimit të mbeturinave; mirëmbajnë sistemet e informacionit publik mbi mbeturinat.	
Ligji Nr. 03/L-214 për Vlerësimin e Ndikimit në Mjedis (2010, GZ; i shpallur DL-048-2010)	Projektet e Shtojcës II të shqyrtuara jashtë VNM-së së plotë: Komuna mund të fillojë lëshimin e një Leje Mjedisore Komunale (Neni 12(4)); inspektorët lokal ushtrojnë mbikëqyrje rregullatore të lejeve të tilla; bashkitë marrin kopje të vendimeve të VNM-së për projektet në territorin e tyre.	Ndan juridiksionin e lejimit sipas Shtojcës I/Shtojcës II: MESPI jep pëlqim mjedisor për projekte të rëndësishme (kurrë para përfundimit të VNM-së; asnjë leje ndërtimi para pëlqimit); komunat lejojnë nivelin më të ulët. Gjobat për fillimin e projekteve pa pëlqim variojnë nga 10,000–50,000 euro për personat juridikë; të dhënat e rreme në procedurat e VNM-së sanksionohen; zbatohet pjesëmarrja publike dhe shqyrtimi gjyqësor (30 ditë), të cilat janë të gjitha tipare të kontrollit të korrupsionit (IMPEL, 2015; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 03/L-230 për Vlerësimin Strategjik Mjedisor (2010)	Zbatohet për planet dhe programet , duke përfshirë planet hapësinore komunale dhe planet e menaxhimit të mbeturinave.	Kërkon vlerësim mjedisor të planeve komunale (zonimi, planet e mbeturinave) në të cilat kapja do të ishte më fitimprurëse, duke krijuar një pengesë procedurale për vendimet e korruptuara në nivel plani (KEPA, nd; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 03/L-025 për Mbrojtjen e Mjedisit (2009, GZ 50/2009)	Përcakton kornizën dhe parimet e përgjithshme (parandalimi, masat paraprake, ndotësi paguan demin, qasja në informacion); mandaton monitorimin mjedisor dhe raportimin publik; Neni 59 krijon AKMM-në.	Ligji kuadër i detyrueshëm për të gjitha autoritetet publike, përfshirë komunat; dispozitat e tij për qasje në informacion dhe monitorim janë baza ligjore për publikimin e të dhënave mjedisore komunale; legjislacioni i tij dytësor i paptotë (disa UA të pamiratuara) është një boshllëk i dokumentuar në zbatim që rrit hapësirën diskrecionare (AKMM, nd; MESPI, 2023; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 03/L-043 për	Licencimi i integruar (IPPC) i	Konfirmon se dhënia e lejeve për

Parandalimin e Integruar dhe Kontrollin e Ndotjes (2009)	instalimeve me potencial të konsiderueshëm ndotjeje; licencat e lëshuara në mënyrë qendrore nga MMPH/MESPI; gjoha 15,000–50,000 euro për operim pa autorizim .	instalime të rëndësishme industriale është juridiksion qendror, komunat nuk janë kompetente këtu, por janë partnerë zbatues dhe burime informacioni; rreziku i korrupsionit në veri lind në ndërfaqe (të dhëna të rreme lokale, tolerim i funksionimit pa licencë) (IMPEL, 2015; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 04/L-147 për Ujërat (2013)	Menaxhimi i burimeve ujore; mbrojtja e trupave ujorë; ndërveprimi me kompetencat komunale të furnizimit me ujë dhe kanalizimeve.	Juridiksioni i nivelit qendror mbi ujin si burim; juridiksioni komunal mbi infrastrukturën dhe tarifat lokale të furnizimit/kanalizimit; AKMM kryen monitorimin e ujit (IMPEL, 2015; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 03/L-160 për Mbrojtjen e Ajrit nga Ndotja (2010)	Standardet e cilësisë së ajrit, monitorimi, kontrollet e emetimeve.	Juridiksioni qendror (rrjeti MESPI/AKMM përfshirë Institutin Hidrometeorologjik); roli komunal i kufizuar në masat lokale të pluhurit/zhurmsës dhe ngrohjes; i rëndësishëm për korrupsionin në integritetin e të dhënave të monitorimit (IMPEL, 2015; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 03/L-233 për Mbrojtjen e Natyrës (2010)	Zonat e mbrojtura, biodiversiteti, monitorimi i natyrës; AMMK ofron mendime profesionale mbi planet e menaxhimit të zonave të mbrojtura.	Juridiksioni qendror mbi përcaktimin dhe standardet; komunat duhet të respektojnë regjimet e zonave të mbrojtura në planifikim dhe leje, një kontroll kundër rizonimit të korruptuar (KEPA, nd; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 04/L-174 për Planifikimin Hapësinor (2013)	Hierarkia e planeve hapësinore; planet hapësinore komunale si instrumente të përdorimit dhe zhvillimit të tokës.	U jep kuvendeve komunale kompetenca për miratimin e planeve, të cilat i nënshtrohen VSM-së dhe hierarkisë qendrore të planit; kapja e planifikimit është një kanal kryesor i korrupsionit të madh që trajtohet nga platforma (Helvetas /Demos; Republika e Kosovës, 2010).
Ligji Nr. 04/L-175 për Inspektoratin e Mjedisit, Ujërave,	Inspektorati Qendror kryen inspektim mjedisor në nivel qendror dhe lokal; mund të	Përcakton juridiksionin e inspektimit me dy nivele: inspektorët lokale monitorojnë në

Natyrës, Planifikimit Hapësinor dhe Ndërtimit (2013, GZ 43/2013)	lëshojë udhëzime për inspektoratet lokale; inspektoratet lokale janë të organizuara brenda departamenteve komunale (Inspektorati Komunal i Mbrojtjes së Mjedisit; Inspektorati Komunal i Ndërtimit) dhe raportojnë te Inspektorati qendror; ministria mund të kërkojë raporte specifike lokale.	nivel lokal dhe raportojnë çdo vit (dhe ad hoc sipas kërkesës) te Inspektorati qendror, i cili mund të shqiptojë gjoba dhe të fillojë procedurat penale; mundësia e udhëzimeve qendrore për inspektoratet lokale është një kanal koordinimi dhe një pikë fërkimi që platforma duhet ta menaxhojë (IMPEL, 2015; MESPI, 2023).
---	---	--

LIGJET E INTEGRITETIT DHE LLOGARIDHËNIES JANË TË DETYRUESHME PËR INSTITUCIONET KOMUNALE

Ligji	Detyrimi mbi institucionet komunale	Rëndësia kundër korrupsionit
Ligji për Vetëqeverisjen Lokale (03/L-040), dispozitat e llogaridhënies	Kryetari i komunës i raporton Kuvendit të paktën çdo gjashtë muaj mbi gjendjen ekonomiko-financiare dhe planet e investimeve; Kuvendi miraton planin vjetor të punës dhe raportin vjetor; rregullon tarifat dhe ngarkesat komunale.	Krijon kadencën e raportimit që platforma përdor për Raportin e saj të përbashkët vjetor të Integritetit Mjedisor (Këshilli i Evropës, 2021; Rahmani , 2025).
Ligji Nr. 04/L-042 për Prokurimin Publik (i ndryshuar 2014/2016)	Të gjitha kontratat e shërbimit të mbetjeve komunale, punimet mjedisore dhe koncesionet e prokuruar sipas këtij ligji; zbatohen edhe për kompanitë rajonale të mbetjeve.	Prokurimi është kanali me frekuencën më të lartë të korrupsionit në mjedisin komunal; platforma propozon monitorim të përbashkët të prokurimit elektronik dhe analiza të sinjaleve të kuqe (GAN Integrity, nd; Helvetas /Demos, nd).
Ligji Nr. 04/L-045 për regjimin e PPP-ve / koncesioneve	Koncesionet për mbledhjen, asgjësimin, riciklimin dhe menaxhimin e mbeturinave duhet të ndjekin rregullat e PPP-ve.	Dhënia e koncesioneve dhe mbikëqyrja janë rreziqe të mëdha korrupsioni; platforma propozon rishikime të përbashkëta të mbikëqyrjes së koncesioneve (Helvetas /Demos, nd).
Ligji Nr. 06/L-11 për Parandalimin e Konfliktit të Interesit në Ushtrimin e një Funkcioni Publik	Të gjithë zyrtarët komunalë, anëtarët e kuvendit dhe inspektorët duhet të shmangin konfliktet e interesit; zyrtarët e lartë i nënshtrohen kufizimeve dyvjeçare të pritjes (pa kontrata	Zbatimi qendror nga APC; komunat duhet të mbajnë regjistra të brendshëm dhe të referojnë rastet e dyshuara; në Kosovë nuk ekziston asnjë rregullore për lobimin, kështu që

	me ose përfaqësim të institucionit të mëparshëm).	lobimi lokal i zyrtarëve komunalë është i parregulluar, një boshllëk që platforma e adreson përmes rregullave të veta të transparencës (OECD, 2026; Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës, 2024).
Ligji Nr. 08/L-108 për Deklarimin, Originën dhe Kontrollin e Pasurisë dhe Dhuratave	Deklaratat e pasurisë për një listë gjithëpërfshirëse të zyrtarëve publikë, përfshirë ata lokal; dhuratat duhet të deklarohen; deklarimi i rremë ose mosdeklarimi është vepër penale.	APC verifikon deklaratat (verifikim i plotë për zyrtarët e lartë të përzgjedhur, i rastësishëm për të tjerët); komunat ofrojnë kontrollet e plotësisë së linjës së parë (OECD, 2026; Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës, 2024).
Ligji për Mbrojtjen e Sinjalizuesve	Bashkitë duhet të krijojnë procedura të brendshme për sinjalizimin; APC-ja mbikëqyr ligjin.	Zbulimi i korrupsionit mjedisor varet shumë nga personat e brendshëm (inspektorët, zyrtarët e prokurimit); platforma propozon një kanal të përbashkët dhe të mbrojtur për sinjalizimin e shkeljeve me akses në gjuhën serbe/shqiptare (OECD, 2026; Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës, 2024).
Ligji për Qasje në Dokumente Publike (06/L-081) dhe Ligji për Mbrojtjen e të Dhënave Personale (06/L-082)	Bashkitë duhet të japin akses në lejet mjedisore, të dhënat e inspektimit, kontratat; mbikëqyrjen e bën Agjencia e Informacionit dhe Privatësisë .	Pajtueshmëria me qasjen në informacion është themeli i mbikëqyrjes nga palët e treta; platforma e bën publikimin proaktiv të detyrueshëm në të katër bashkitë (OECD, 2026).
Kodi Penal i Kosovës	Kriminalizon rryshfetin aktiv/pasiv (1–10 vjet), zhvatjen, shpërdorimin e detyrës, pastrimin/shpërlarjen e parave, rryshfetin në sektorin privat.	Përcakton perimetrin kriminal të korrupsionit mjedisor; i jep policisë/prokurorisë detyra referimi të përcaktuara nga platforma (GAN Integrity, nd).
Ligji për Auditorin e Përgjithshëm / Korniza e Zyrës Kombëtare të Auditimit	Financat komunale, duke përfshirë pagesat e shërbimeve mjedisore, i nënshtrohen auditimit të jashtëm vjetor; vërejtje të dokumentuara aty ku shërbimet e mbeturinave janë paguar nga buxheti kapital.	Gjetjet e auditimit janë një burim kyç i inteligjencës për korrupsionin; platforma përfshin ndjekje të strukturuar të gjetjeve të ZAP-it që lidhen me mjedisin (Helvetas /Demos, nd).
Ligji Nr. 03/L-049 për Financat e Pushtetit	Autonomia e të ardhurave komunale, përfshirë të ardhurat	Vendosja e tarifave për shërbimet e mbeturinave dhe ujit është një

Lokal dhe dispozitat e Ligjit për Financat e Vetëqeverisjes Lokale	dhe tarifat nga burimet e veta; financimi qendror i kompetencave të deleguara duhet të mbulojë shpenzimet.	diskrecion i bashkisë që mund të kapet lehtë; platforma propozon një metodologji transparente për përcaktimin e tarifave (Këshilli i Evropës, 2021; Helvetas /Demos, nd).
---	--	---

LISTA E INSTITUCIONEVE QENDRORE DHE JURIDIKSIONI I TYRE NË VERI TË KOSOVËS

Institucionet qendrore të mëposhtme ushtrojnë juridiksion mbi territorin e Mitrovicës së Veriut, Zveçanit , Leposaviqit dhe Zubin Potokut. Platforma është projektuar për të lidhur aktorët komunalë me secilin prej këtyre organeve përmes një ndërfaqeje të vetme rajonale.

Institucioni qendror	Baza ligjore	Juridiksioni në veri të Kosovës relevant për parandalimin e korrupsionit mjedisor
Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës (MMPH, ish MMPH)	Ligji nr. 03/L-025; rregullore qeveritare për organizimin e ministrive	Zhvillon, koordinon, monitoron dhe mbikëqyr mbrojtjen e mjedisit, menaxhimin e burimeve ujore dhe planifikimin hapësinor; lëshon pëlqime mjedisore dhe licenca IPPC për instalimet e Shtojcës I; shqyrton raportet e VNM-së; jep vendime për shqyrtim në nivel komunal; lëshon akte nënligjore; udhëheq autoritetin për përafrimin e acquis të BE-së sipas MSA-së (IMPEL, 2015; KEPA, nd; Republika e Kosovës, 2010).
Agjencia e Mbrojtjes së Mjedisit të Kosovës (AMMK)	Ligji Nr. 03/L-025, Neni 59 (i miratuar 2006–2007)	Monitorim i integruar mjedisor (ajri, uji, toka, biodiversiteti); baza të dhënash dhe sisteme informacioni mjedisor; opinione profesionale mbi shqyrtimet e VNM-së dhe planet e menaxhimit të zonave të mbrojtura; raporte mbi gjendjen e mjedisit; mbështetje shkencore për zbatimin (Komisioni Evropian, 2008; IMPEL, 2015; KEPA, nd).
Inspektorati i Mjedisit, Ujit, Natyrës, Planifikimit Hapësinor dhe Ndërtimit (brenda MESPI-t)	Ligji Nr. 04/L-175 (GZ 43/2013)	Kryen inspektim mjedisor në nivel qendror dhe lokal në të katër komunat; mund të lëshojë udhëzime për inspektoratet komunale; merr raportet e tyre vjetore dhe ad hoc; ka fuqinë për të shqiptuar gjoba dhe për të filluar procedurat penale; Kryeinspektori drejton dy divizione (mjedisi/uji/natyra; planifikimi hapësinor/ndërtimi/strehimi)

		(IMPEL, 2015; MESPI, 2023).
Agjencia për Parandalimin e Korrupsionit (APC, ish-KAA)	Legjislacioni kundër korrupsionit; Ligji nr. 06/L-11; Ligji nr. 08/L-108; ligji për sinjalizuesit	Organi kryesor i pavarur parandalues i Kosovës: verifikimi dhe publikimi i deklaratimit të pasurisë, mbikëqyrja e konfliktit të interesit, rregullat e dhuratave, mbrojtja e sinjalizuesve; zbatohet plotësisht për zyrtarët komunalë të katër komunave (OECD, 2026; Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës, 2024).
Policia e Kosovës (përfshirë stacionet lokale të policisë; EULEX-i mban rolin monitorues/mentorues)	Ligji për Policinë; Korniza e Rezolutës 1244 të OKB-së; Mandati i EULEX-it	Heton korrupsionin dhe krimin mjedisor; komandantët e stacioneve lokale në komunat me shumicë serbe përzgjidhen me të drejta të zgjeruara pjesëmarrjeje komunale (Ligji 03/L-040 Neni 23); platforma propozon një pikë fokale të dedikuar për korrupsionin mjedisor në drejtorinë rajonale të policisë (Këshilli i Evropës, 2021; Komisioni Evropian, 2006).
Prokurori i Shtetit / Prokuroria Themelore (rajoni i Mitrovicës) dhe Këshilli Prokurorial i Kosovës	Ligji për Prokurorin e Shtetit; Kodi i Procedurës Penale	Ndjek penalisht rryshfetin, shpërdorimin e detyrës dhe krimet mjedisore; programet e rasteve të synuara që nga viti 2015 (rastet e korrupsionit me përparësi) kryesisht dështuan të jepnin dënime, duke nënvizuar problemin e cilësisë së referimit që adreson platforma (Këshilli i Evropës, 2019; Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës, 2024).
Gjykatat (Gjykata Themelore e Mitrovicës; Gjykata e Apelit; Gjykata Supreme; Gjykata Kushtetuese)	Ligji për Gjykatat; Kushtetuta	Shqyrtimi gjyqësor i vendimeve të VNM-së dhe lejeve brenda 30 ditëve nga pëlqimi mjedisor; shqyrtimi i akteve administrative; ankesat kushtetuese; OJQ-të që promovojnë mbrojtjen e mjedisit konsiderohen se kanë interes të mjaftueshëm për të kundërshtuar vendimet (Republika e Kosovës, 2010).
Zyra e Auditorit të Përgjithshëm / Zyra Kombëtare e Auditimit (NACO)	Kushtetuta; Ligji për Auditorin e Përgjithshëm	Auditimet vjetore të të katër buxheteve komunale, duke përfshirë pagesat e shërbimeve të mbeturinave dhe projektet kapitale; auditime të veçanta me kërkesë; vërejtjet e auditimit mbi pagesat e mbeturinave nga buxhetet kapitale janë të dokumentuara (Helvetas /Demos, nd).
Ministria e Administrimit të	Rregullorja	Mbikëqyrja administrative e komunave e

Pushtetit Lokal (MAPL / MAPLD)	qeveritare; dispozitat e mbikëqyrjes së Ligjit për Vetëqeverisjen Vendore (Nenet 74–86)	kufizuar në shqyrtimin e ligjshmërisë; konsolidimi dhe mbështetja e administratës komunale; kanali për ankesat komunale kundër ndërhyrjeve qendrore; mbështet bashkëpunimin ndërkomunal (Këshilli i Evropës, 2021; Rrahmani, 2025).
Agjencia e Informacionit dhe Privatësisë (IPA-AG)	Ligji Nr. 06/L-081 (qasja në dokumente publike); Ligji Nr. 06/L-082 (të dhënat personale)	Mbikëqyr përputhshmërinë e bashkive me ligjin për akses në informacion në të katër bashkitë; instancë qendrore e apelimit për dokumentet mjedisore të refuzuara (OECD, 2026).
Agjencia e Regjistrimit të Bizneseve në Kosovë (ARBK), Regjistri i Pronarëve Përfitues	Ligji Nr. 08/L-265 për Regjistrin e Pronarëve Përfitues (nëntor 2024)	Mirëmban regjistrin e pronarëve përfitues; autoritetet kompetente kanë akses të drejtpërdrejtë; mundëson identifikimin e pronësisë së fshehur në kompanitë e mbeturinave, guroret dhe kontraktorët që fitojnë tenderët mjedisorë komunalë (OECD, 2026).
Organi Shqyrtues i Prokurimit (OSHP) dhe Komisioni Rregullativ i Prokurimit Publik	Ligji Nr. 04/L-042	Shqyrton ankesat për prokurimin për tenderët komunalë, duke përfshirë punimet për mbeturinat dhe mjedisin; platforma i kanalizon modelet sistemike të sinjaleve të kuqe komisionit rregullator (Helvetas /Demos, nd; Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës, 2024).
Ministria e Bujqësisë, Pylltarisë dhe Zhvillimit Rural (MBPZHR) dhe Agjencia Pyjore e Kosovës	Ligji për Pylltarinë; Ligji Nr. 03/L-040 Neni 18 (licenca të deleguara për prerje sipas rregullave të Qeverisë)	Zotëron politikën pyjore; komunat lëshojnë licenca prerjeje sipas autoritetit të deleguar dhe rregullave të miratuara nga Qeveria; ndërfaqja qendrore e inspektimit pyjor relevante për kontrollin e prerjeve të paligjshme në Leposaviç /Zubin Potok (Këshilli i Evropës, 2021; Rrahmani, 2025).
Agjencia Kadastrale e Kosovës	Ligji Nr. 03/L-040 Neni 18 (regjistrat kadastralë të deleguar)	Vrojtuesi qendror i të dhënave kadastrale; komunat i mbajnë të dhënat kadastrale nën delegim, shtresa e të dhënave nga e cila varen vendimet e korruptuara për përdorimin e tokës; konsolidimi i të dhënave kadastrale është një sfidë e dokumentuar në veri (CBAP, 2019; Këshilli i Evropës, 2021).
Zyra Rregullatore e Ujit dhe Mbeturinave (ZRRUM) / rregullatorët ekonomikë	Ligji mbi aktivitetet e ofruesve të shërbimeve të ujit,	Rregullon tarifat dhe standardet e shërbimit të kompanive rajonale të ujit që furnizojnë veriun; komunat lidhin kontrata

për kompanitë rajonale të ujit	kanalizimeve dhe mbeturinave; Ligji mbi dispozitat e tarifave të mbeturinave	çdo vit me kompanitë rajonale; rregullimi i tarifave fillimisht ishte qendror dhe u transferua te komunat me Ligjin për Mbeturinat (Helvetas /Demos, nd; Rrahmani , 2025).
Ministria e Drejtësisë / organet ndërinstitucionale të koordinimit të sundimit të ligjit	Strategjia për Sundimin e Ligjit 2021–2026	Koordinon procesin e strategjisë shtetërore kundër korrupsionit (në vazhdim, metodologjia e Këshillit të Evropës); platforma përafron veprimin komunal me kornizën kombëtare (OECD, 2026; Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës, 2024).
EULEX (Misioni i BE-së për Sundimin e Ligjit)	Mandati i CSDP-së sipas Rezolutës 1244 të OKB-së	Monitoron, udhëzon dhe këshillon policinë, gjyqësorin dhe doganat mbi korrupsionin dhe krimin e organizuar , përfshirë komunat veriore; mban kompetenca të kufizuara ekzekutive; një partner ndërkombëtar natyror për platformën (Komisioni Evropian, 2006).
Zyra e BE-së në Kosovë / Korniza e Dialogut e lehtësuar nga BE-ja	MSA (2016); Marrëveshja e Brukselit (2013) dhe Dialogu	Korniza politike brenda së cilës vlerësohet qeverisja në veri; mbyllja e zyrave paralele në vitin 2025 tregon se tensionet qendrore-lokale ndikojnë drejtpërdrejt në mjedisin operativ të platformës (Jurist, 2025).

PROPOZIM POLITIKASH

Platforma e Integritetit Mjedisor të Veriut të Kosovës**Ilaç ndaj arkitekturës së pandëshkueshmërisë**

VLERËSIMI I NEVOJAVE TË PLATFORMËS RAJONALE

Secila nga katër komunat është individualisht e vogël dhe si njësi administrative secila komunë ka peshë të kufizuar në aspektin teknik, ligjor dhe madje edhe politik, për të paraqitur një kërcënim të besueshëm për interesin e madh dhe të rëndësishëm financiar dhe politik që formëson të gjitha trendet në veri të Kosovës.

Nga pikëpamja e peizazhit administrativ, çdo komunë mban kompetenca identike mjedisore mbi territorin e afërt që ndan sistemin e lumit Ibër, rrjedhat e përbashkëta të mbeturinave (deponia rajonale), guroret dhe pyjet që kanë efekt negativ të përbashkët dhe aktorët e përbashkët ekonomikë. Presioni i korrupsionit nuk respekton kufijtë komunalë, kështu që pasimi i gjendjes pa shtetësi që mund të jetë bazë për zhvillimin e këtij mekanizmi është i vërtetë në çdo kuptim:

Deklarata 1. *Një operator mbetjesh i përjashtuar nga një bashki me anë të një tenderi të pastër mund të ofertojë në bashkinë tjetër.*

Deklarata 2. *Një inspektor i transferuar nën presion mund të ripunësohet përtej kufirit dhe*

Deklarata 3. *Lejet për prerjen e drurëve dhe nxjerrja e drurëve nga shtrati i lumit zhvendosen në cepin më të dobët të qeverisur.*

Dështimi i koordinimit midis katër administratave dhe një duzine organesh qendrore shumëfishon diskrecionin e çdo zyrtari individual. Prandaj, një platformë rajonale nuk është një shtresë shtesë e qeverisjes, por një marrëveshje për grumbullimin/mbrojtjen nga rreziqet dhe grumbullimin/shkëmbimin e informacionit midis katër bashkive kushtetuese autonome, e lejuar shprehimisht nga Neni 124 i Kushtetutës (bashkëpunimi ndërkomunal) dhe nga Ligji për bashkëpunimin ndërkomunal (Nr. 03/L-010). Nuk kërkon kompetenca të reja: organizon ushtrimin e atyre ekzistuese.

Duke pasur parasysh përvojën e marrëdhënieve komplekse politike dhe të brendshme etnike midis shumicës shqiptare në nivel qendror dhe komunitetit serb dhe lidhshimit të tij në veri të Kosovës, kjo iniciativë pritet të mirëpritet nga kundërshtimi dhe rezistenca e fortë. Prova për të mbështetur këtë deklaratë është rezistenca e Kosovës ndaj miratimit të themelimit të Asociacionit/Bashkësisë së Komunave me Shumicë Serbe si derivat i dialogut të Brukselit. Komunat me shumicë serbe përfaqësojnë një mori burimesh më të rëndësishme mjedisore, duke përfshirë burimet ujore dhe ekosistemet ujore cilësore (liqeni Gazivodë dhe lumi Ibër), sektorin pyjor, burimet e drurit të ngurtë dhe mallrave (shkalla më e lartë e përdorimit të përcaktuar të pyjeve për frymë në Kosovë) dhe madje edhe habitatin e jetës së egër dhe rezervuarin e

biodiversitetit. Interesi i konsoliduar dhe bashkimi i përpjekjeve dhe burimeve njerëzore mund/do të zvogëlonin kapacitetin e institucionit qendror në ndjekjen e kontrollit të drejtimit të axhendës me procedura arbitrare dhe kapriçioze për të kënaqur interesin e grupit etnik shumicë kundër pakicës.

Ky mekanizëm bashkëpunues duhet të prodhojë trendet e mëposhtme:

- Zbutni mungesën e burimeve njerëzore cilësore dhe kapaciteteve institucionale, duke prodhuar kështu shërbime më efikase dhe efektive për qytetarët.
- Do të përmirësonte përfaqësimin ligjor dhe politik për të mbrojtur interesin e qëndrueshmërisë së burimeve natyrore dhe jetesën e përgjithshme të banorëve të katër komunave në veri të Kosovës.
- Përcaktimi i llogaridhënies, përfshirë llogaridhënien e administratës lokale, e cila mund të jetë një aset në zhvillimin e lidershipit përmes proceseve politike demokratike.

Megjithatë, rruga drejt krijimit të mekanizmave rajonale të propozuar në dokument mund të jetë e paarrtshme në formatin e propozuar, por objektivi është i vlefshëm dhe nga perspektiva kombëtare dhe lokale është ligjërisht i realizueshëm. Pasi elementët e dialogut të Brukselit dhe premtimet e dhëna komunitetit serb të përmbushen, ky instrument mund të bëhet pjesë integrale e tij.

VIZIONI, QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT

Vizioni: që deri në vitin 2030, katër komunat e Veriut të Kosovës të jenë një rajon referues i Kosovës për qeverisje të pastër mjedisore, ku lejet, planet, tarifat, tenderët dhe inspektimet janë transparente, të bazuara në të dhëna dhe rezistente ndaj korrupsionit, dhe ku qytetarët dhe bizneset u besojnë vendimeve mjedisore.

Qëllimi: të krijohet brenda dymbëdhjetë muajve dhe të vihet në funksionim më pas një platformë e përhershme ndërkomunale që parandalon, zbulon dhe siguron referimin e korrupsionit mjedisor në katër bashkitë.

Objektiva specifike:

1. **Objektivi 1.** Hartimi dhe publikimi i të gjitha pikat e diskrecionit mjedisor në katër bashkitë (lejet, planet, tarifat, tenderët, inspektimet) brenda gjashtë muajve nga themelimi.
2. **Objektivi 2.** Të krijohet një regjistër i përbashkët rastesh dhe protokoll shkëmbimi të dhënash midis katër administratave komunale, inspektorateve lokal dhe homologëve qendrorë brenda nëntë muajve.
3. **Objektivi 3.** Shkurtimi i kohës mesatare të përpunimit dhe rritja e parashikueshmërisë së lejeve mjedisore komunale përmes standardeve të shërbimit të publikuara dhe gjurmimit elektronik, duke zvogëluar diskrecionin ballë për ballë.

4. **Objektivi 4.** Institucionalizimi i mbikëqyrjes së përbashkët të prokurimit publik mjedisor dhe koncesioneve përmes analizave të sinjaleve paralajmëruese dhe një komiteti të përbashkët shqyrtimi.
5. **Objektivi 5.** Të operohet një kanal rajonal i mbrojtur, dygjuhësh (serbisht/shqip/anglisht) për sinjalizimin e të dhënave, i lidhur me pikat e kontaktit të APC-së dhe policisë.
6. **Objektivi 6.** Të publikohet një Raport i përbashkët vjetor i Integritetit Mjedisor për Kosovën Veriore, i paraqitur katër kuvendeve komunale dhe i dërguar MESPI-t, APC-së dhe ZAP-it.

BAZA LIGJORE DHE FORMA

Platforma është krijuar me anë të një Memorandumi Mirëkuptimi (MM) të nënshkruar nga katër kryetarët e bashkive dhe të miratuar nga katër kuvendet komunale në formën e vendimeve komunale, sipas Kushtetutës (Neni 124), Ligjit për Vetëqeverisjen Vendore (Nenet 17 dhe 24 për bashkëpunimin ndërkomunal) dhe Ligjit për Bashkëpunimin Ndërkomunal (03/L-010). MM do të: përcaktojë anëtarësinë dhe organet; angazhojë nënshkruesit e protokollit të shkëmbimit të të dhënave; krijojë Komitetin e Përbashkët të Integritetit Mjedisor; caktojë Sekretariatin me rotacion; rregullojë kostot (të ndara në mënyrë të barabartë, me mbështetjen e donatorëve të kërkuar për fillimin); dhe të ofrojë një klauzolë për zgjidhjen e mosmarrëveshjeve (përkallëzim në zyrat e mira të MAPLD, pastaj ndërmjetësim). MM nuk krijon akte ligjore që detyrojnë palët e treta dhe nuk krijon tarifa ose taksa të reja; është një instrument bashkëpunimi midis bashkive, i rishikueshëm vetëm për ligjshmëri si çdo akt komunal.

STRUKTURA E QEVERISJES

- Asambleja e Platformës: përbëhet nga katër delegacione (kryetari i bashkisë + dy anëtarë të asamblesë) nga secila komunë; mbledhet dy herë në vit; miraton programin vjetor të punës, raportin e përbashkët të integritetit dhe ndryshimet në Memorandumin e Mirëkuptimit.
- Komiteti i Përbashkët i Integritetit Mjedisor (KEI): organi punues, 8 anëtarë (dy për komunë: një zyrtar i administratës, një anëtar i asamblesë/mbikëqyrjes) plus një përfaqësues i bashkëpunuar i shoqërisë civile dhe një ekspert akademik si vëzhgues; takohet çdo muaj; përgatit raportin e integritetit; drejton shqyrtimet e sinjaleve të kuqe; mbikëqyr kanalën e sinjalizimit; referon rastet.
- Sekretariati me rotacion: i organizuar nga secila komunë për mandate gjashtëmujore (organizatori i parë: Mitrovica e Veriut); dy anëtarë të stafit të deleguar nga komuna organizatore (një për çështje ligjore, një për të dhëna/IT); mirëmban regjistrin e rasteve, faqen e internetit dhe arkivin e dokumenteve.
- Grupet e punës:
 - GP për Lejet dhe Planifikimin;
 - GP i Mbetjeve dhe Prokurimit;
 - GP i Pylltarisë, Ujit dhe Burimeve Natyrore;
 - GP për të Dhënat, Transparencën dhe GIS-in.

- Organet ndërvepruese me institucionet qendrore: takime të përhershme tremujore ndërlidhëse me zyrën rajonale të Inspektoratit të MESPI-t, pikën fokale rajonale të APC-së, Prokurorinë Themelore (Mitrovicë), ekipin rajonal të auditimit të ZAP-it, IPA-AG, KRPP/PRB dhe AKMM; EULEX-i dhe Zyra e BE-së të ftuar si vëzhgues.

MEKANIZMAT KRYESORË PARANDALUES DHE ZBULUES

- **Mekanizmi 1.** Harta e pikave të diskrecionit publik. Çdo bashki publikon një regjistër të konsoliduar të të gjitha pikave të vendimmarrjes mjedisore: llojet e lejeve dhe bazat ligjore, aktet e përcaktimit të tarifave, instrumentet e planifikimit në fuqi, tenderët dhe koncesionet aktive, planet e inspektimit. Përditësohet çdo tremujor.
- **Mekanizmi 2.** Regjistri i përbashkët i lejeve dhe inspektimeve mjedisore. Një bazë të dhënash e përbashkët (e lidhur me GIS) e të gjitha lejeve mjedisore komunale, vendimeve të shqyrtimit, vizitave të inspektimit, gjetjeve dhe sanksioneve në të katër komunat; qasje e shkallëzuar për publikun (fushat e publikuara) dhe për organet mbikëqyrëse (fushat e plota). Në përputhje me sistemet e informacionit mjedisor të AKMM-së dhe dispozitat e informacionit publik të Ligjit të VNM-së, të cilat Ministria duhet t'i vërë në dispozicion brenda 8-15 ditëve nga kërkesa (Republika e Kosovës, 2010).
- **Mekanizmi 3.** Standardet e shërbimit dhe gjurmimi elektronik. Afatet maksimale, dokumentet e kërkuara dhe dorëzimi me një ndalesë për lejet mjedisore komunale; çdo aplikim merr një numër gjurmimi; vendimet publikohen brenda 5 ditëve nga lëshimi. Heq tregun informal të 'lehtësimit' rreth radhëve të lejeve.
- **Mekanizmi 4.** Analiza e sinjaleve të kuqe të prokurimit dhe koncesioneve. GP i Mbeturinave dhe Prokurimit shqyrton çdo tender mjedisor komunal dhe koncesion aktiv çdo tremujor për: modelet me një ofertues të vetëm; fituesit e përsëritur; mbivendosjet e pronarit përfitues (të kontrolluara me regjistrin e Ligjit Nr. 08/L-265); çmimet e jashtëzakonshme kundrejt komunave homologe; ndryshimet e kontratave; dhe vonesat në pagesa. Gjetjet i shkojnë zyrtarit të prokurimit komunal, me modelet sistemike që raportohen në OSHP dhe komisionin rregullator.
- **Mekanizmi 5.** Mbështetje për konfliktin e interesit dhe deklarimin e pasurisë. Deklarata të standardizuara të COI për të gjithë zyrtarët në funksionet mjedisore; verifikime të kryqëzuara të interesave të zyrtarëve kundrejt përfituesve të lejeve dhe tenderëve; raste të dyshuara të referuara në APC, e cila mban mandatin statutor (OECD, 2026).
- **Mekanizmi 6.** Kanal rajonal i mbrojtur për sinjalizimin e shkeljeve. Takime në internet, telefonike dhe ballë për ballë në serbisht, shqip dhe anglisht; opsion anonim; protokoll për trajtimin e rasteve i dakordësuar bashkërisht me APC-në (mbikëqyrësin statutor) dhe policinë; detyrim për reagime ndaj sinjalizuesve; publikim vjetor i statistikave të përgjithshme.
- **Mekanizmi 7.** Protokoll i inspektimit-integritetit. Kod i përbashkët për inspektorët komunalë të mjedisit dhe ndërtimit: plane inspektimi të bazuara në risk (të harmonizuara me

RMCEI, sipas harmonizimit të ndjekur tashmë nga Inspektorati qendror [IMPEL, 2015]; rotacioni i inspektorëve nëpër komuna çdo 18 muaj; verifikimi i detyrueshëm i inspektorit të dytë për sanksione mbi pragjet e përcaktuara; procedura e dokumentuar e refuzimit për udhëzime të papërshtatshme, me përshkallëzim tek Kryeinspektori sipas Ligjit 04/L-175.

- **Mekanizmi 8.** Procedura e integritetit të planit. Për planet hapësinore komunale, planet lokale të mbetjeve dhe ndryshimet në zonim: vlerësimi i detyrueshëm i rrezikut të korrupsionit (metodologjia e huazuar nga analiza e rrezikut publik e bazuar në Këshillin e Evropës e APC-së [OECD, 2026]), të dhënat e konsultimit publik ex-ante dhe verifikimi i përputhshmërisë me VSM-në para miratimit të kuvendit.
- **Mekanizmi 9.** PSO për referimin dhe menaxhimin e rasteve. Procedura standarde operative për përcjelljen e korrupsionit të dyshuar (në polici/prokurori), shkeljeve administrative (në inspektorat), çështjeve disiplinore (në organet komunale) dhe parregullsive të të dhënave (në AKMM/ kadastër); një regjistrë i referimeve me ndjekje të statusit, në mënyrë që asnjë rast të mos 'zhduket'.
- **Mekanizmi 10.** Pjesëmarrja e qytetarëve dhe e OSHC-ve. Seanca dëgjimore publike mbi raportin e përbashkët të integritetit; OSHC-të mjedisore nga të dy komunitetet të ftuara si vëzhgues të përhershëm në JEIC; programe shkollore dhe mediatike mbi të drejtat mjedisore sipas dispozitave në fuqi për pjesëmarrje në VNM të nxjerra nga Aarhus (Republika e Kosovës, 2010).

MARRËDHËNIA ME INSTITUCIONET QENDRORE

Platforma është plotësuese dhe nuk zëvendëson juridiksionin qendror. MESPI mban lejet e instalimeve të rëndësishme, pëlqimin e VNM-së dhe licencimin e IPPC-së; Inspektorati qendror mban mandatin e tij të inspektimit dhe fuqinë e tij për të udhëzuar inspektoratet lokale (të cilat protokollin i shndërron në koordinim të strukturuar në vend të ndërhyrjes ad hoc); APC mban kompetencat statutorë kundër korrupsionit; prokuroria dhe gjykatat mbajnë funksione penale dhe gjyqësore. Vlera e platformës për institucionet qendrore është cilësia e të dhënave dhe paralajmërimi i hershëm: një pamje rajonale e konsoliduar e lejeve, inspektimeve dhe tenderëve që asnjë organ i vetëm qendror nuk e zotëron aktualisht. Anasjelltas, vlera e platformës për bashkitë është një derë e vetme përmes së cilës rrjedhin udhëzimet qendrore, kërkesat për të dhëna dhe referimet, duke zvogëluar ndërhyrjet arbitrare dhe varësinë transaksionale nga zyrtarët individualë.

UDHËRRËFYESI I ZBATIMIT (2026–2030)

Faza	Periudhë	Piketat kryesore	Plumbi
Faza 0 Mandat	Tremujori i katërt i vitit 2026	Katër kryetarë bashkie nënshkruajnë mandatin e negociatave; konsultime me kuvendin në të katër bashkitë; drafti i Memorandumit të Mirëkuptimit dhe protokollit i të dhënave janë përgatitur me këshillat e MAPLD dhe MESPI.	Kryetarët e Bashkive; MAPLD
Faza 1 Themelimi	Tremujori i parë–tremujori i dytë i vitit 2027	Memorandumi i Mirëkuptimit u nënshkrua; kuvendet miratojnë vendimet komunale; u konstituua JEIC; Sekretariati (mikpritës i Mitrovica e Veriut) u plotësua me staf; u ra dakord për ndërlidhës të përhershëm me institucionet qendrore; u përfundua vlerësimi bazë i rrezikut të korrupsionit të funksioneve mjedisore të katër komunave.	Montimi i Platformës
Faza 2 Instrumente	Tremujori i tretë i vitit 2027 – Tremujori i dytë i vitit 2028	Hartat e pikave të diskrecionit të publikuara; regjistri i përbashkët i lejeve/inspektimeve funksional; standardet e shërbimit dhe gjurmimi elektronik i pilotuar në dy bashki; kanali i sinjalizimit të sinjalizimeve është aktiv; analiza e sinjaleve të kuqe të prokurimit është ekzekutuar për herë të parë; protokollit i integritetit të inspektimit është miratuar nga të katër inspektoratet.	JEIC; Grupet e Punës
Faza 3 Konsolidimi	2028	Zbatim i plotë në të katër komunat; Raporti i parë i përbashkët vjetor i Integritetit Mjedisor i paraqitur kuvendeve dhe institucioneve qendrore; program trajnimi për të gjithë zyrtarët dhe inspektorët mjedisorë (me AKMM-në, Inspektoratin e MESSP-së, APC-në, IGJK-në për aktorët gjyqësorë).	Sekretariati; JEIC
Faza 4 Vlerësimi dhe shkalla	2029–2030	Vlerësim i jashtëm i pavarur (i porositur bashkërisht, i financuar nga donatorët); mësimet e kodifikuara; shqyrtimi i një organi të përhershëm ndërkomunal sipas Ligjit 03/L-010; plani i dorëzimit për bashkëfinancim të qëndrueshëm komunal.	Montimi i Platformës

Objektivi	Treguesi	Baza	Target (2029)
O1 Transparenca në pikën e diskrecionit	Pjesa e pikave të hartuara të vendimmarrjes mjedisore të disponueshme publikisht në të katër bashkitë	I pjesshëm, i fragmentuar	100%
O2 Shkëmbimi i të dhënave	Komunat që transmetojnë të dhënat e plota të lejeve/inspektimeve në regjistrin e përbashkët në kohë	0	4 nga 4; ≥90% kohëzgjatje
O3 Integriteti i lejes	Pjesa e lejeve mjedisore komunale të lëshuara brenda standardit të shërbimit të publikuar	Nuk është matur	≥85%
O4 Mbikëqyrja e prokurimit	Pjesa e tenderëve dhe koncesioneve mjedisore të kontrolluara për sinjale paralajmëruese brenda tremujorit	0%	100%
O5 Sinjalizim	Kanal drejtpërdrejt; rastet e referuara brenda afateve ligjore; reagimet e sinjalizuesve janë dhënë	Asnjë	Kanal drejtpërdrejt nga tremujori i parë i vitit 2028; 100% pajtueshmëri me SOP-në e referimit
O6 Raportimi i integritetit	Raporti i përbashkët vjetor i Integritetit Mjedisor i miratuar nga të katër asambltë	Asnjë	Vjetore, duke filluar nga viti 2028
Rezultati	Numri i shkeljeve administrative dhe referimeve për korrupsion në çështjet mjedisore që rrjedhin nga informacioni i gjeneruar nga platforma	Nuk është regjistruar në mënyrë sistematike	I themeluar dhe në rritje vit pas viti (efekti i zbulimit), me ndjekjen e dënimeve të ndjekura

Vlerësimi: vetëvlerësim vjetor nga JEIC plus një vlerësim i jashtëm i pavarur në Fazën 4. Të gjithë treguesit janë të ndarë sipas bashkisë për të lejuar krahasimin midis kolegëve, një nxitje e provuar e integritetit në mjediset ndërkomunale.

ANALIZA DHE ZBUTJA E RREZIKUT

Rrezik	Gjasat / ndikimi	Zbutja
Polarizimi politik rreth qeverisjes së Kosovës Veriore; platforma perceptohet si partiake ose si cenim i axhendës së Dialogut (shih mbylljet e zyrtare paralele në vitin 2025 dhe reagimi i BE-së [Jurist, 2025]).	I lartë / I lartë	Kornizë rreptësisht teknike, për ofrimin e shërbimeve; funksionim dygjuhësh; status vëzhguesi i MAPLD dhe Zyrës së BE-së; asnjë angazhim me çështjet e statusit; Memorandum Mirëkuptimi sipas ligjit ekzistues të bashkëpunimit.
Mosbashkëpunimi komunal ose vendimet që bllokojnë një komunë.	Mesatare / Mesatare	Rregulli i vendimit me konsensus-minus-një për çështje jo-thelbësore; rotacioni i pritësit; klauzola e shërbimeve të mira të MAPLD; fitore të hershme të dukshme (ndjekja e lejeve) për të ndërtuar bazën zgjedhore.
Fërkime qendrore-lokale: udhëzimet e Inspektoratit qendror për inspektoratet lokale shihen si ndërhyrje, ose platforma shihet si anashkalim i organeve qendrore (IMPEL, 2015).	Mesatare / Mesatare	Protokoll formal ndërlidhës me MESPI/Inspektoratin dhe APC-në; platforma vepron si shtresë e të dhënave dhe koordinimit, kurrë si vendimarrës.
Mbrojtja e të dhënave dhe shkeljet e të dhënave personale në regjistrin e përbashkët.	Mesatare / e Lartë	Shqyrtim ligjor kundër Ligjit Nr. 06/L-082; qasje e shkallëzuar; DPIA para lançimit; konsultim me IPA-AG.
Kapja e stafit ose vetë platforma bëhet një nyje korrupsioni.	E ulët-Mesatare / E lartë	Përbërja e JEIC që përzien administratat dhe asambltetë; vëzhguesit e OSHC-vë; procesverbalet e publikuara; vlerësimi vjetor i pavarur; udhëzimet e APC-së mbi deklaratat e zyrtarëve të platformës.
Varësia nga donatorët.	Mesatare / Mesatare	Orari i bashkëfinancimit komunal nga viti i tretë; dizajn i ulët operativ (delegime, sisteme të përbashkëta); integrimi i detyrave të platformës në përshkrimet e vendeve të punës.
Praktikat paralele ose të pakonsoliduara që rishfaqen, duke dëmtuar plotësinë e të dhënave.	Mesatare / e Lartë	Koordinim i hershëm me MAPLD për konsolidimin; detyra e publikimit krijon gjurmueshmëri; PSO-ja e referimit mbulon parregullsitë e të dhënave; Zhvillimet e Dialogut me BE-në monitorohen pa marrë qendrim nga platforma.

PËRFUNDIM

Korrupsioni mjedisor në veri të Kosovës nuk përbën një vepër të vetme penale, por një sistem mundësish për ushtrimin e diskrecionit, të shpërndara ndërmjet katër administratave të vogla komunale, një sërë institucionesh qendrore dhe një konteksti politik ende të pazgjidhur. Korniza ligjore e Kosovës tashmë përmban instrumentet e nevojshme: kompetencat vetanake të komunave në fushën e mbrojtjes së mjedisit, menaxhimit të mbeturinave, planifikimit dhe inspektimit; kompetencat e nivelit qendror për dhënien e lejeve, monitorimin dhe inspektimin; një agjenci kundër korrupsionit të orientuar drejt parandalimit; mekanizmat e auditimit, qasjes në informata dhe shqyrtimit gjyqësor; si dhe procesin e përafrimit me BE-në, i cili vazhdimisht kontribuon në ngritjen e standardeve.

Ajo që mungon është ndërlidhja ndërmjet këtyre mekanizmave. Platforma për Integritet Mjedisor në Veriun e Kosovës, e propozuar në këtë dokument, lidh katër komunitet me njëra-tjetrën dhe me sistemin qendror përmes një mekanizmi të përhershëm, me kosto të ulët dhe kërkesa të kufizuara ligjore: shkëmbimin e të dhënave, mbikëqyrjen e përbashkët të prokurimit dhe lejeve, një kanal të mbrojtur për sinjalizim, një protokoll për integritetin e inspektimeve dhe një raport të përbashkët vjetor që mundëson krahasimin publik të performancës së institucioneve në fushën e integritetit.

Platforma nuk kërkon asgjë nga procesi politik lidhur me çështjet e statusit, por kërkon transparencë të plotë nga procesi administrativ. Në këtë kuptim, ajo përfaqëson pikërisht llojin e mekanizmit institucional që komunitetet veriore mund ta ndërtojnë vetë dhe funksionimin e të cilit qytetarët në të dyja anët e lbrit mund ta verifikojnë në mënyrë të drejtpërdrejtë..

REFERENCAT

- Bytyqi, V. (2022), "Reagimi i së Drejtës Penale ndaj Krimeve Mjedisore – Rasti i Kosovës" — Struktura e Kapitullit XXVII të Kodit të vitit 2019.
https://www.researchgate.net/publication/362883322_The_development_of_a_criminal_legal_framework_for_environmental_protection_The_case_of_Kosovo
- CBAP. (2019). *Presioni socio-ekonomik i strukturave paralele në Kosovë* .
<https://cbap.cz/archiv/3920>
- Këshilli i Evropës. (2019). *Përmbledhje kundër korrupsionit: Kosova* .
<https://www.coe.int/en/web/corruption/anti-corruption-digest/kosovo>
- Këshilli i Evropës. (1 dhjetor 2021). *Studim mbi vetëqeverisjen lokale në Kosovë* .
<https://rm.coe.int/study-on-local-self-government-kosovo-01-12-2021-final/1680a686ce>
- Komisioni Evropian. (2006). *Krimi financiar dhe policia rrugore* .
https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/fc62f238-797f-42d8-bb03-55fe06c74bca_en
- Komisioni Evropian. (2008). *Fishe e projektit IPA* .
https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/5284985b-fd2d-4d38-8c54-4ad78131360e_en
- Komisioni Evropian. (2016). *Fishe e projektit IPA II: Kosova - Ndërtimi i objekteve të magazinimit të mbetjeve të rrezikshme* . https://enlargement.ec.europa.eu/document/download/5dded639-d3e4-474d-90e0-9a608d474c9f_en
- Integriteti i GAN. (nd). *Raporti i rrezikut të vendit në Kosovë* . Marrë në shtator 2026, nga <https://www.ganintegrity.com/country-profiles/kosovo/>
- Helvetas /Demos. (nd). *Menaxhimi i mbeturinave në Kosovë: Sfidat dhe mundësitë* . Marrë në shtator 2026, nga https://helvetas-ks.org/demos_one/?sdm_process_download=1&download_id=1808
- IMPEL. (2015). *Initiativa e rishikimit të IMPEL: Raporti për Kosovën* .
<https://www.impel.eu/contents/libraryfile/impel-review-initiative-kosovo-3-6-nov-2015-kosova-final.pdf>
- Jurist. (17 janar 2025). *Kosova njofton mbylljen e institucioneve paralele serbe, një veprim i dënuar nga BE-ja* . <https://www.jurist.org/news/2025/01/kosovo-announces-closure-of-parallel-institutions-used-by-the-ethnic-serb-minority-in-move-condemned-by-eu/>
- Agjencia e Mbrojtjes së Mjedisit të Kosovës. (nd). *Rreth nesh*. Marrë në shtator 2026, nga <https://ammk-rks.net/en/per-ne>

Ministria e Mjedisit, Planifikimit Hapësinor dhe Infrastrukturës. (2023). *Drafti i koncept dokumentit në fushën e mbrojtjes së mjedisit* . <https://kryeministri.rks-gov.net/wp-content/uploads/2023/10/Concept-Dokument-on-the-Field-of-Enviromental-Protection.pdf>

Ministria e Administrimit të Pushtetit Lokal. (nd). *Qeverisja lokale në Kosovë dhe parimet e Kartës Evropiane të Vetëqeverisjes Lokale* . Marrë në shtator 2026, nga https://mapl.rks-gov.net/wp-content/uploads/2018/04/Manuali-KEVL-_anglisht.pdf

OECD. (2026). *Perspektiva e antikorrupsionit dhe integritetit 2026: Kosova* . https://www.oecd.org/en/publications/anti-corruption-and-integrity-outlook-2026_0c8910f8-en/kosovo_fd7a6d8c-en.html

Republika e Kosovës. (2010). *Ligji nr. 03/L-214 për vlerësimin e ndikimit në mjedis* . https://cps.rks-gov.net/wp-content/uploads/2020/08/LAW_NO._03_L-214_ON_ENVIRONMENTAL_IMPACT_ASSESSMENT.pdf

Rrahmani , B. (2025). Vetëqeverisja Lokale në Kosovë. *Studimi Rajonal unë Lokalne* , 1 (99) . <https://bibliotekanauki.pl/articles/63161943.pdf>

Koalicioni UNCAC dhe Instituti i Ligjit të Kosovës. (2024). *Raport paralel i shoqërisë civile mbi Kosovën* . <https://uncaccoalition.org/resources/uncacparallelreportkosovo/>

Vokshi & Tota. (nd). *Ligji mjedisor - Udhëzues ligjor për investime në Kosovë* . Marrë në shtator 2026, nga <https://vokshilata.com/environmental-law-kosovo/>

Banka Botërore. (2024). *Dokumentacioni i projektit ESS të Kosovës* . <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099031824122025271/pdf/P179831185dc910319aa6156ad6517d9ba.pdf>